

Қазақстан Республикасының
Қазақстан Республикасының
Ұлттық Банкі

Инфляцияға шолу
2013 жылғы 1-тоқсан

Мазмұны

Мазмұны	2
Негізгі терминдер және ұғымдар	3
Графиктердің және кестелердің тізбесі.....	5
Резюме	7
2013 жылғы 1-тоқсанның инфляция болжамын бағалау	8
Инфляцияның 2013 жылға арналған болжамы	8
1. Инфляциялық процестер	10
1.1. Тұтыну бағалары.....	10
1.2. Базалық инфляция	11
1.3. Экономиканың нақты секторындағы бағалар	13
1.3.1. Өнеркәсіп өндірісіндегі бағалар	13
1.3.2. Ауыл шаруашылығындағы бағалар	14
1.3.3. Кәсіпорындар мониторингі	15
2. Инфляция факторлары.....	18
2.1. Жиынтық сұраныс	18
2.1.1. Жеке тұтыну және инвестициялық сұраныс	18
2.1.2. Мемлекеттік тұтыну	20
2.1.3. Сыртқы сектор	22
2.2. Өндіріс	27
2.3. Еңбек нарығы	28
2.3.1. Жұмыспен қамту және жұмыссыздық	28
2.3.2. Жалақы және өнімділік.....	30
3. Ақша ұсынысы	32
3.1. Ақша агрегаттары	32
3.1.1. Ақша базасы	32
3.1.2. Ақша массасы.....	33
3.1.3. Айналыстағы қолма-қол ақша.....	34
3.2. Қаржы нарығы	34
3.2.1. Резиденттердің депозиттері	34
3.2.2. Экономика кредиттері	37
3.2.3. Банктердің активтері және міндеттемелері	40
3.2.4. Қаржы нарығындағы мөлшерлемелер.....	43
4. Ақша-кредит саясатының құралдары және операциялары.....	45
4.1. Ішкі валюта нарығындағы интервенциялар	47
4.2. Ең төменгі резервтік талаптары.....	48
4.3. Ашық нарық операциялары.....	49
4.4. Тұрақты механизмдер.....	50

Негізгі терминдер және ұғымдар

1-бөлім бойынша. Инфляциялық процестер

Инфляция Қазақстан Республикасында Астана және Алматы қалаларында, барлық облыс орталықтарында және қалалар мен аудан орталықтарының таңдаулы топтары бойынша халықтың жеке тұтынуы үшін сатып алынатын тауарлардың және қызмет көрсетулердің бағаларының жалпы деңгейінің өзгеруін сипаттайтын тұтыну бағалары индексі (ТБИ) негізінде есептеледі. Инфляцияны есептеуге арналған тұтыну қоржыны үй шаруашылығы шығыстарының құрылымын көрсетеді және халық тұтынуында неғұрлым үлестік салмаққа ие болып отырған 508 тауар мен қызмет көрсетуді қамтиды.

Базалық инфляция – жекелеген әкімшілік, жағдайға байланысты және маусымдылық сипаттағы факторлардың ықпалынан бағаның қысқа мерзімді біркелкі емес өзгеруін болдырмайтын инфляция.

Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі 2004 жылдан бастап мынадай 5 әртүрлі әдістеме бойынша базалық инфляцияны есептеуді жүзеге асырады:

- 1-ші базалық инфляция: көкөніс, жеміс-жидек, бензин және көмір бағасының өсуін есепке алмағандағы инфляция;

- 2-ші базалық инфляция: көкөніс, жеміс-жидек, реттелетін қызмет көрсету және энергия ресурстары бағасының өсуін есепке алмағандағы инфляция;

- 3-ші базалық инфляция: 5 ең жоғары және 5 ең төмен баға өсімдерін есепке алмағандағы инфляция;

- 4-ші базалық инфляция: trimmed mean – ТБИ есептеу кезінде жиынтық салмағы кемінде 8% және 92%-дан асатын құрамдас бөліктер алынып тасталынады, яғни бағасы анағұрлым өзгерген (өскен немесе төмендеген) тауарлар мен қызметтер ескерілмейді;

- 5-ші базалық инфляция: median CPI – ТБИ есептеу кезінде бағалардың өзгеруі бойынша ранжирленген қатардың ортасында болатынды қоспағанда, бағалардың барлық өзгеруі есепке алынбайды, яғни статистикалық медиана. Median CPI жиынтық салмағы 50%-ға тең немесе асатын бірінші құрамдас бөлік бағасының өзгеруіне тең болады.

2002 жылдан бастап Ұлттық Банк жүргізетін **Кәсіпорындар мониторингі** шеңберінде нақты сектор кәсіпорындарының инфляциялық күтулерін зерттеу жүзеге асырылуда. Бұл зерттеу пікіртерім жүргізілген кәсіпорындар басшыларының кәсіпорындардың өндірістік қызметіне қатысты бағаларымен, оның ішінде өткен және алдағы тоқсандағы дайын өнімге және өндірісте пайдаланылатын шикізат пен материалдарға сұраныс және бағаға қатысты сапалық бағаларымен («көтеріледі», «төмендейді», «өзгеріссіз қалады») сипатталады.

Диффузиялық индекс кәсіпорындардың «көтеріледі» деген жауаптары үлесінің және кәсіпорындардың «өзгеріссіз» деген жауаптары жартысының үлесі сомасы ретінде шығарылады. Бұл индекс қаралып отырған көрсеткіштің өзгеріс динамикасын сипаттайтын жинақталған индикатор болып табылады. Бұл ретте индекстің 50-ден жоғары мәні көрсеткіштің оң өзгерісін, 50-ден төмен мәні теріс өзгерісін білдіреді.

2-бөлім бойынша. Инфляция факторлары

Бюджетке **түсімдерге** кірістер (салық түсімдері, салыққа жатпайтын түсімдер, негізгі капиталды сатудан түскен түсімдер), бюджеттік кредиттерді өтеу, мемлекеттің қаржылық активтерін сатудан түсімдер кіреді.

Бюджеттің **шығыстары** шығындар (ағымдағы және күрделі), бюджеттік кредиттер, қаржылық активтерді сатып алу болып табылады.

3-бөлім бойынша. Ақша ұсынысы

Ақша базасына (резервтік ақша) Ұлттық Банктің кассаларындағы қолма-қол ақшаны қоспағанда, Ұлттық Банк айналысқа шығарған қолма-қол ақша (Ұлттық Банктен тыс қолма-қол ақша), банктердің аударылатын және басқа депозиттері, аударылатын банктік емес қаржылық ұйымдардың депозиттері мен мемлекеттік және мемлекеттік емес қаржылық емес ұйымдардың Ұлттық Банктегі теңгедегі ағымдағы шоттары кіреді.

Тар ақша базасы банктердің Ұлттық Банктегі басқа депозиттерін есепке алмағандағы ақша базасын білдіреді.

M1 ақша агрегаты айналыстағы қолма-қол ақша сомасы және банктік емес заңды тұлғалардың және халықтың теңгедегі аударылатын депозиттері сомасы ретінде есептеледі.

M2 ақша агрегаты M1 ақша агрегатына плюс теңгедегі басқа депозиттер және банктік емес заңды тұлғалардың және халықтың шетел валютасындағы аударылатын депозиттеріне тең.

Ақша массасы (M3) Ұлттық Банктің және банктердің баланстары шоттарын шоғырландыру негізінде айқындалады. Ол айналыстағы қолма-қол ақшадан және заңды тұлға - резиденттер мен үй шаруашылығы - резиденттердің ұлттық және шетел валютасындағы аударылатын және басқа депозиттерінен тұрады.

Аударылатын депозиттер – барлық депозиттер, бұлар: 1) кез келген уақытта номиналы бойынша айыппұлсыз және шектеусіз ақшаға айналдыруға болатын; 2) чектің, траттаның немесе жиро-тапсырмалардың көмегімен еркін аударылатын; 3) төлемдерді жүзеге асыру үшін кеңінен пайдаланылатын депозиттер. Аударылатын депозиттер тар ақша массасының бір бөлігі болып табылады.

Басқа депозиттерге, негізінен, белгілі бір уақыт кезеңі өткеннен кейін алуға болатын немесе әдеттегі коммерциялық операцияларға пайдалану үшін қолайлылығын азайтатын әр түрлі шектеулері бар және негізінен жинақ ақшасы тетіктеріне қойылатын талаптарға жауап беретін жинақ және мерзімдік депозиттер жатқызылады. Сонымен қатар, басқа депозиттерге сондай-ақ шетел валютасымен көрсетілген, аударылмайтын салымдар мен депозиттер кіреді.

KazPrime индикаторы Қазақстанның банкаралық депозиттерінің KazPrime индикаторын қалыптастыру туралы келісімге қатысушы банктерде банкаралық депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасын білдіреді. Әрбір баға белгілеуге Келісімге қатысушылардың бірінің депозитіне ақша тарту және орналастыру ставкасы, сондай-ақ ақша орналастыру және тарту көлемі қосылады. Баға белгілеудің ең төменгі көлемі – 150 млн. теңге. Баға белгілеулер арасындағы ең жоғары спрэд – 100 базистік тармақ (жылдық 1,00%). Жобаны іске қосу сәтінде банкаралық депозиттің жүйеленген мерзімі үш ай болады.

4-бөлім бойынша. Ақша-кредит саясатының құралдары және операциялары

Ұлттық Банктің Қазақстан қор биржасындағы (ҚҚБ) валюталық сауда-саттықтарға **қатысу коэффициенті** Ұлттық Банктің ҚҚБ-дағы сауда-саттықтың нетто-көлеміне нетто-қатысуының арақатынасы (шетел валютасын сатып алу минус сату) ретінде есептеледі.

Ақша нарығындағы Ұлттық Банк операцияларының сальдосы айналыстағы қысқа мерзімді ноталар, банктердің Ұлттық Банктегі депозиттік және корреспонденттік шоттарындағы қалдықтар көлемінің өзгеруі және мемлекеттік бағалы қағаздарды сатып алу және сату бойынша нетто-операциялар сомасы ретінде есептеледі.

Графиктердің және кестелердің тізбесі

Графиктер

- 1-график. 2013 жылғы инфляция фактісі және болжамы
- 2-график. Тоқсандық инфляцияның және оның құрамдас бөліктерінің динамикасы
- 3-график. Жылдық инфляцияның және оның құрамдас бөліктерінің динамикасы
- 4-график. Тоқсандық инфляцияның және базалық инфляцияның динамикасы
- 5-график. Жылдық инфляцияның және базалық инфляцияның динамикасы
- 6-график. Өнеркәсіп өнімін өндіруші кәсіпорындардың бағалары индексінің динамикасы
- 7-график. Ауыл шаруашылығы өнімі бағалары индексінің динамикасы
- 8-график. Сұраныс пен бағалар өзгерісінің диффузиялық индекстері
- 9-график. Жиынтық сұраныстың құрамдас бөліктерінің ЖІӨ өсуіндегі үлесі
- 10-график. Халықтың шығыстары мен кірістерінің динамикасы
- 11-график. Негізгі капиталға инвестицияларға жұмсалатын шығыстардың динамикасы
- 12-график. Мемлекеттік бюджеттің орындалуы
- 13-график. Мемлекеттік бюджеттің орындалуы (жылдық мәліметтер)
- 14-график. Металдың әлемдік бағасының динамикасы
- 15-график. Мұнайдың (Брент), бидайдың (Канада) әлемдік бағасының динамикасы
- 16-график. Ағымдағы операциялар шотының балансы
- 17-график. Теңгенің нақты айырбас бағамдарының индекстері
- 18-график. Теңгенің АҚШ долларына шаққандағы номиналдық айырбастау бағамының динамикасы
- 19-график. Теңгенің еуроға және ресей рубліне шаққандағы ресми бағамының динамикасы
- 20-график. Нақты ЖІӨ-нің өсуіне экономиканың негізгі салаларының үлесі
- 21-график. Экономикалық белсенді халықтың құрылымы
- 22-график. Нақты жұмыссыздық деңгейі
- 23-график. Еңбек өнімділігінің және нақты жалақының динамикасы
- 24-график. Ақша агрегаттарының динамикасы
- 25-график. Ақша мультипликаторының және оның құрамдас бөліктерінің динамикасы
- 26-график. Депозиттердің және сыйақы ставкаларының динамикасы
- 27-график. Заңды тұлғалар депозиттерінің өзгеру динамикасы
- 28-график. Жеке тұлғалар депозиттерінің өзгеру динамикасы
- 29-график. Экономикаға кредиттер және олар бойынша сыйақы ставкаларының динамикасы
- 30-график. Заңды тұлғаларға берілген кредиттердің динамикасы
- 31-график. Халыққа берілген кредиттердің динамикасы
- 32-график. Банктер активтерінің динамикасы
- 33-график. Банк активтерінің құрылымы
- 34-график. Банктер міндеттемелерінің динамикасы
- 35-график. Банктер міндеттемелерінің құрылымы
- 36-график. KazPrime индикаторының динамикасы және ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесі
- 37-график. РЕПО операциялары бойынша мөлшерлемелер динамикасы
- 38-график. Ұлттық Банктің ішкі нарықтағы операцияларының сальдосы
- 39-график. Ұлттық Банк мөлшерлемелері дәлізінің шекаралары
- 40-график. Банктердің Ұлттық Банктегі корреспонденттік шоттардағы қалдықтары
- 41-график. Ішкі валюта нарығындағы сауда-саттық көлемі

- 42-график. Ұлттық Банктің Қазақстан Қор Биржасындағы қатысу коэффициенті
- 43-график. Ең төменгі резервтік талаптар нормативінің орындалуы
- 44-график. Қысқа мерзімді ноттарды орналастыру көлемі және олар бойынша кірістілік
- 45-график. Айналыстағы қысқа мерзімді ноттар
- 46-график. Ұлттық Банк тартқан депозиттер бойынша сыйақы көлемі және мөлшерлемелері
- 47-график. Ұлттық Банктің банктерден тартылған депозиттері бойынша өтелмеген міндеттемелерінің көлемі
- 48-график. Ұлттық Банктің РЕПО операцияларының көлемі
- 49-график. Ұлттық Банктің қайта қаржыландыру операциялары бойынша өтелмеген міндеттемелерінің көлемі

Кестелер

- 1-кесте. Баға индекстерінің және сауда талаптарының өзгеруі
- 2-кесте. Ұлттық Банк активтерінің және пассивтерінің өзгеру динамикасы
- 3-кесте. Ақша массасының өзгеру динамикасы
- 4-кесте. Резиденттер депозиттерінің өзгеру динамикасы

Резюме

2013 жылғы қаңтар-наурызда инфляция көрсеткіштерінің қарқынды өзгеруі байқалды: жылдық инфляция деңгейінің ақпанда 6,6%-дан 7%-ға дейін жеделдеуі наурызда 6,8%-ға дейін ауысты. Тұтастай алғанда, болжамдық деректерге сәйкес, 2013 жылғы бірінші жартыжылдықта жылдық инфляцияның өсу қарқыны жоғары емес деңгейде сақталып отыр, жаз айларында ол 6% деңгейінде қалыптасады.

2013 жылғы 1-тоқсанның қорытындылары бойынша инфляция 1,9% деңгейінде қалыптасты (2012 жылғы 1-тоқсанда – 1,1%). Тұтастай алғанда, бұл 2012 жылғы екінші жартыжылдықта басталған ақылы қызмет көрсету құнын көтеру үрдісінің жалғасы болып табылады. Мәселен, егер 2012 жылы ақылы қызмет көрсету бағасы 9,3%-ға өссе, қаңтар-ақпан үшін 4% болды. Тұрғын үй-коммуналдық және отынның әр түрі бойынша төлемдер барынша едәуір өсті, бұл медициналық және білім беру қызметі бағасының көтерілуіне ықпал ете алады.

Қазақстандағы баға белгілеуге арналған сыртқы факторлардың әсерін назарға қабылдай отырып, Ресей және Қазақстандағы тауарлар және қызмет көрсетулер арасындағы баға айырмасының тарылғандығын атап өткен жөн. Көп жағдайда бұл Ресейдегі осындай тауарлардың бағасының орташа деңгейіне ішкі қазақстандық бағаны «тартуға» себепші болады.

Макроэкономикалық дамуға қатысты инвестициялардың Қазақстанға негізгі капиталы 2013 жылғы 1-тоқсан үшін 2012 жылғы осындай кезеңімен салыстырғанда 8,5%-ға өскенін атап өткен жөн. Инвестициялардың басым дерек көздері шаруашылық жүргізуші субъектілерінің меншік қаражаты болып қалып отыр, олардың көлемі 2012 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда (салыстырмалы бағамен) 16,2%-ға ұлғайды. Бұл ретте, аталған кезең үшін инвестициялардың негізгі капиталға айтарлықтай үлесі тау-кен өндіру өнеркәсібіне және карьерлерді әзірлеуге (40,9%), көлікке және қоймаға жинауға (14,6%) және жылжымайтын мүлікпен операцияларға (11%) тиесілі.

Тұтастай алғанда, алдын-ала деректер бойынша, Қазақстанда ЖІӨ-нің нақты өсуі 2013 жылғы 1-тоқсанда 4,6% болды.

Бұл ретте ақша массасы 2013 жылғы қаңтар-наурызда 5,3%-ға ұлғайды және 11078,2 млрд. теңге болды, ақша базасы 5,4%-ға кеңейді, ол 3045,0 млрд. теңге болды. Бұл инфляциялық процестердің монетарлық құрамдас бөлігі ең төменгі деңгейде тұр, ақша ұсынысының көлемі экономикалық дамуды қамтамасыз ету үшін жеткілікті деп айтуға мүмкіндік береді.

2013 жылғы қаңтар-наурызда 2012 жылғы қаңтар-наурызбен салыстырғанда шығарылған қысқа мерзімді ноттардың көлемі 9,5 есе төмендеді және 36,2 млрд. теңге болды. Айналыстағы ноттардың көлемі 2013 жылғы наурызда 2012 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 101,9 млрд. теңгеге дейін 45,2%-ға азайды. Ноттар бойынша орташа алынған кірістілік 2012 жылғы желтоқсандағы 1,61%-дан 2013 жылғы наурыздың қорытындылары бойынша 1,04%-ға дейін төмендеді.

2013 жылғы қаңтар-наурызда қайта қаржыландыру заемдарының көлемі 1,6 трлн. теңге болды. 2013 жылғы наурыздың аяғындағы жағдай бойынша қайта қаржыландыру заемдарының операциялары бойынша өтелмеген берешек 450,4 млрд. теңге болды.

Заңды тұлғаларды кредиттеу үлесімен салыстырғанда жеке тұлғаларға берілген кредиттердің үлесінің өсуі байқалады. Бұл ретте Қазақстандағы тұтынушылық кредиттеу үлесі едәуір өсті (2013 жылғы 1 наурыз – 12,9% 2012 жылғы тиісті кезеңімен салыстырғанда – 9,8%).

2013 жылғы 1-тоқсанның инфляция болжамын бағалау

2013 жылғы 1-тоқсанда инфляцияның нақты қалыптасқан деңгейі 1,9% болды. Инфляция 2013 жылғы 1-тоқсан бойы болжамдық мәндерден төмен болып қалыптасты.

Бағаның ең көп өсуі 2013 жылғы 1-тоқсанда қаңтар және ақпан айларында байқалды. Бұл ретте негізгі үлес ақылы қызмет көрсетуге тиесілі. Олардың құрылымында тұрғын үй коммуналдық қызметінің, оның ішінде суық сумен жабдықтаудың, кәріздің, электр энергиясының бағалары мен тарифтерінің өскендігін атап өткен жөн. Сонымен қатар медициналық қызмет, көлік, байланыс қызметі қымбаттады.

Маусымдық фактордың теріс ықпалы кейбір азық-түлік тауарларының, оның ішінде жеміс-көкөніс өнімінің, жұмыртқа, сүт өнімінің қымбаттауына себепші болды. Азық-түлікке жатпайтын тауарлардың қымбаттауы 2013 жылғы қаңтар-наурызда қалыпты болды.

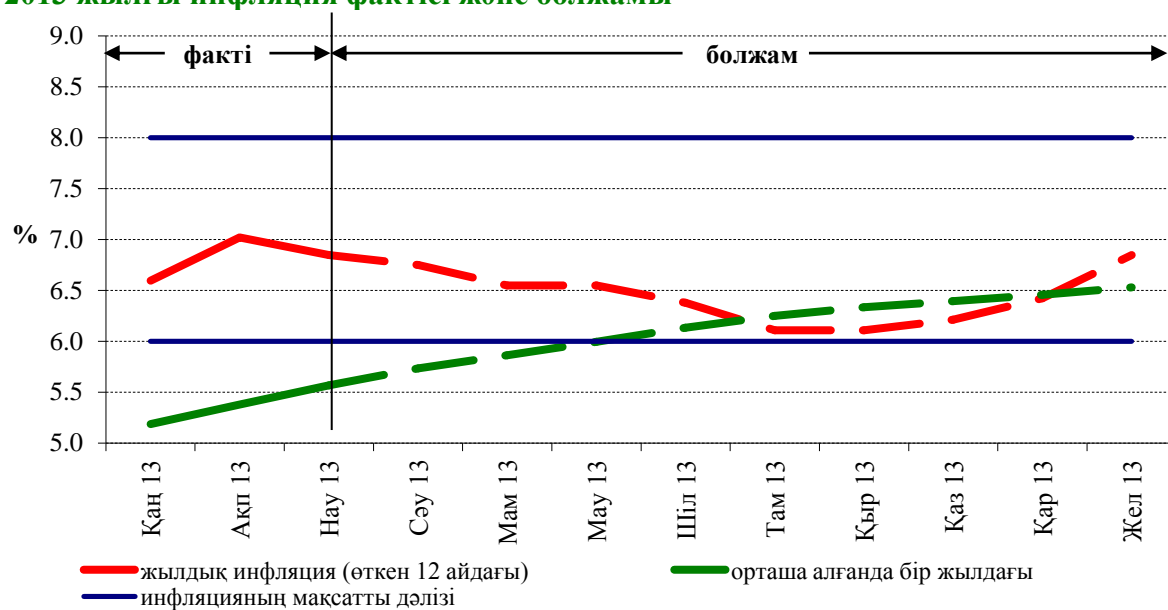
Инфляцияның жылдық көрсетудегі нақты деңгейі жылдық көрсетуде 2013 жылғы наурыздың қорытындылары бойынша 6,8% болды.

Инфляцияның 2013 жылға арналған болжамы

Қазақстан Республикасының 2013 жылға арналған ақша-кредит саясатының негізгі бағыттарына сәйкес Ұлттық Банктің негізгі мақсаты баға тұрақтылығын қамтамасыз ету және жылдық инфляцияны 2013 жылғы қорытындылар бойынша 6-8% шегінде ұстау болып айқындалды (1-график).

1-график

2013 жылғы инфляция фактісі және болжамы

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылы инфляция динамикасы 2012 жылғы көрсеткіштермен салыстырылатын болады деп күтіледі. Бұл ретте инфляциялық процестерді күшейту тәуекелдері инфляция факторларының болуына байланысты. Олардың барынша маңыздылары әлемдік тауар нарықтарындағы тұрақсыз ахуал, шикізат пен азық-түліктің әлемдік бағасының жоғары деңгейі, Қазақстанның ішіндегі баға белгілеу тетігінің тиімсіздігі, тауарлар мен қызмет көрсетулердің жекелеген нарықтарындағы төменгі бәсекелестік болып табылады. Бұдан басқа, халықтың ақша кірістерінің

тұрақты өсуі, кредиттеу көлемінің өсуі, іскерлік белсенділіктің өсуі экономикада инфляциялық қордың сақталуына себепші болды.

Баға тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін Ұлттық Банк Үкіметпен бірлесіп 2013 жылы нарықтарды қажетті тауарлармен қамтамасыз етуге, бәсекелестікті арттыруға, сауда инфрақұрылымын дамытуға, бағаны келісу фактілерін бұлтартпауға бағытталған инфляцияға қарсы саясатты іске асыруды жалғастырады. Ұлттық Банк, елдің экономикалық дамуына барабар деңгейде оны сақтай отырып, ақша ұсынысын икемді реттеу бойынша шаралар қабылдауды жалғастырады.

2013 жылғы 2-тоқсанға арналған инфляция болжамы 1,1-1,3% болады (2012 жылғы 2-тоқсанда нақты инфляция 1,7% деңгейде қалыптасты). Осы кезеңде, инфляция, бірінші кезекте, маусымдық фактордың ықпалымен қалыптастырылатын болатындығы күтіледі. Бұл жеміс-көкөніс өнімі, сүт өнімі, жұмыртқа, ет өнімі сияқты тауарлардың бағаларының өсу қарқынының маусымдық төмендеуін немесе баяулауын болжамдайды.

2013 жылғы маусымның қорытындылары бойынша жылдық инфляция 6,2-6,4% деңгейінде күтіледі.

2013 жылғы 3-тоқсанға арналған инфляция болжамы 0,7-0,9% болады (2012 жылғы 2-тоқсанда нақты инфляция 1,1% деңгейде қалыптасты), бұл 2013 жылғы қыркүйектің аяғындағы 5,9-6,1% жылдық инфляцияға сәйкес келеді. Осы кезеңде жұмыртқа, сүт өнімі, жеміс-көкөніс өнімі, ет өнімі сияқты азық-түлік тауарларының жекелеген түрлерінің бағаларының төмендеуі күтіледі. Бұл ретте жаңа оқу жылының басталуына байланысты білім беру мекемелерінің қызмет көрсету бағасы мен тарифтерінің артуы күтіледі.

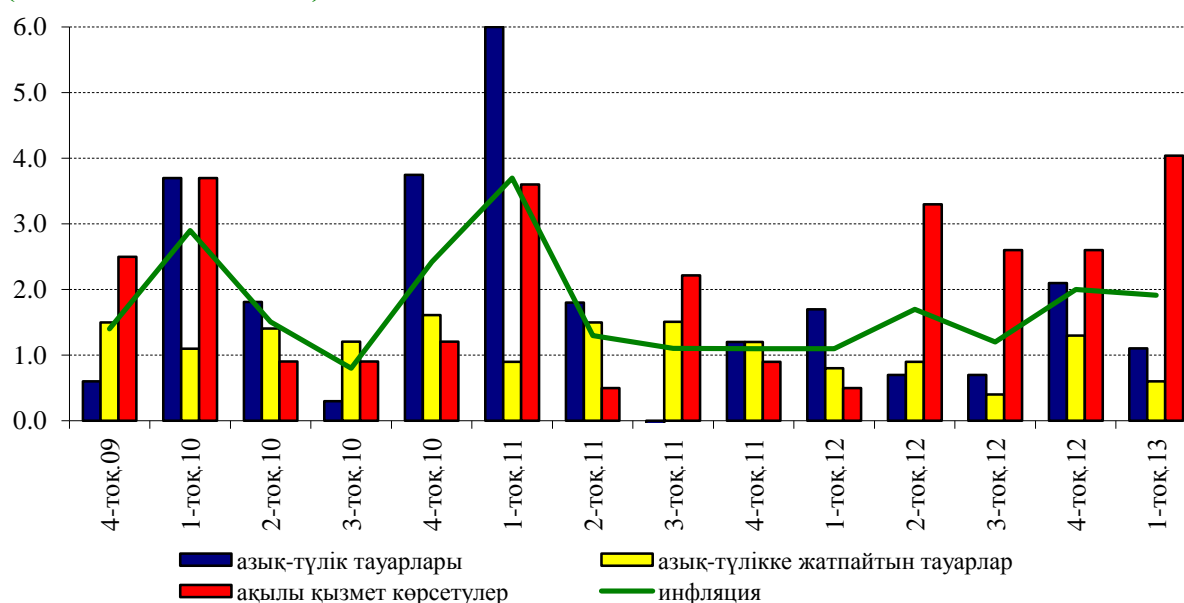
1. Инфляциялық процестер

1.1. Тұтыну бағалары

2013 жылғы 1-тоқсанда тоқсандық инфляцияның едәуір баяулауы байқалды, ол 1,9% деңгейде қалыптасты (2012 жылғы 1-тоқсанда – 1,1%), мұнда 2012 жылғы 4-тоқсанда ол 2,0% белгіде болды. 2013 жылғы қаңтар-наурызда инфляция негізінен ақылы қызмет көрсету тарифтерінің 4,0% өсуі есебінен қалыптастырылды (0,5%). Азық-түлік тауарларының бағасы 2013 жылғы 1-тоқсанда 1,1% (1,6%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 0,6% (0,8%) өсті (2-график).

2-график

Тоқсандық инфляцияның және оның құрамдас бөліктерінің динамикасы (өткен кезеңге %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

2013 жылғы наурызда 2012 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда азық-түлік тауарларының ішінде көп дәрежеде жемістер мен көкөністер – 4,9%, оның ішінде, қызылша – 11,4%, картоп – 7,3%, сәбіз – 6,1%, сонымен қатар макарон өнімдері – 2,8%, ұн – 1,7%, балық және теңіз өнімдері – 1,4%, сүт өнімдері – 1,3%, жұмыртқа – 1,1%, май және тоң майлар – 0,8% қымбаттады. Сонымен қатар, жарманың бағасы 0,6%, оның ішінде, қарақұмық жармасы – 2,7%, қант – 0,7% арзандады.

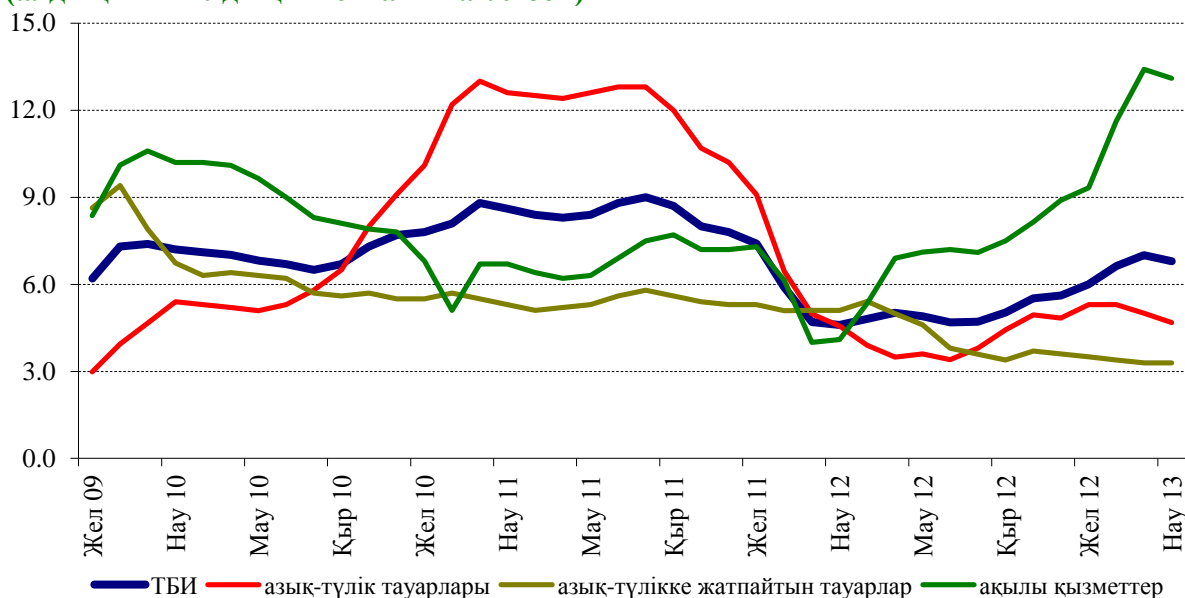
Азық-түлікке жатпайтын тауарлар тобында 2013 жылғы қаңтар-наурызда киім мен аяқ киімнің бағасы 0,7%, оның ішінде маталар – 1,1%, сыртқы киім – 0,8%, сонымен қатар дәрі-дәрмектер – 0,9% өсті. Бензиннің құны 0,3% төмендеді, дизель отыны 4,6% өсті.

2013 жылғы 1-тоқсанда ақылы қызмет көрсету құрылымында тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық қызметтерінің ақысы 4,7%-ға өсті. Бұл ретте салқын суға ақы төлеу – 26,6%-ға, кәріз – 26,3%-ға, қоқыс жинау – 8,4%, электр энергиясы 6,8%-ға, орталық жылыту – 2,7%-ға өсті. Сонымен қатар байланыс қызметінің бағасы – 4,0% (телефон және факсимиле байланысы қызметінің қымбаттауы есебінен – 4,3%), көлік қызметі – 2,5%, оның ішінде теміржол көлігі – 6,0%, сондай-ақ қаржылық қызмет – 2,8% өсті.

2013 жылғы наурызда инфляция жылдық көрсетумен 6,8% құрады (2012 жылғы желтоқсанда – 6,0%). Азық-түлік тауарлары 2012 жылғы наурыз – 2013 жылғы наурыз аралығындағы кезеңде 4,7% (5,3%-ға), азық-түлікке жатпайтын тауарлар 3,3% (3,5%-ға), ақылы қызмет көрсетулер 13,1% (9,3%-ға) қымбаттады (3-график).

3-график

Жылдық инфляцияның және оның құрамдас бөліктерінің динамикасы (алдыңғы жылдың тиісті айына %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

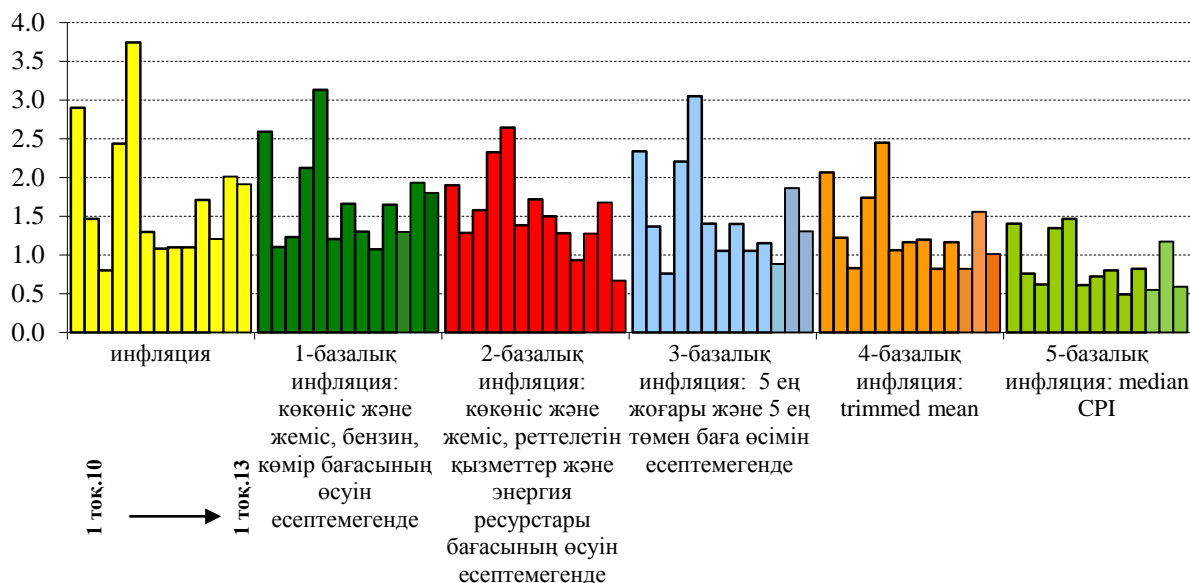
1.2. Базалық инфляция

2013 жылғы 1-тоқсанда базалық инфляцияның көрсеткіштері өткен тоқсанмен салыстырғанда барынша төменгі деңгейде қалыптасты. 2012 жылғы тиісті кезеңімен салыстырғанда 2-базалық инфляцияны қоспағанда, базалық инфляцияның барлық көрсеткіштері бойынша барынша жоғары қарқыны белгіленді.

Сонымен қатар, 2013 жылғы 1-тоқсанда базалық инфляцияның барлық көрсеткіштері жалпы инфляция деңгейінен асқан жоқ (4-график). Бұл базалық инфляцияны есептеу кезінде алып тасталатын жекелеген тауарлар мен қызмет бағасының жоғары өсу қарқынына себепші болды. Атап айтқанда, оларға жеміс-көкөніс өнімін, тұрғын үй-коммуналдық сала қызметін жатқызуға болады.

4-график

Тоқсандық инфляцияның және базалық инфляцияның динамикасы (өткен кезеңге %-бен)

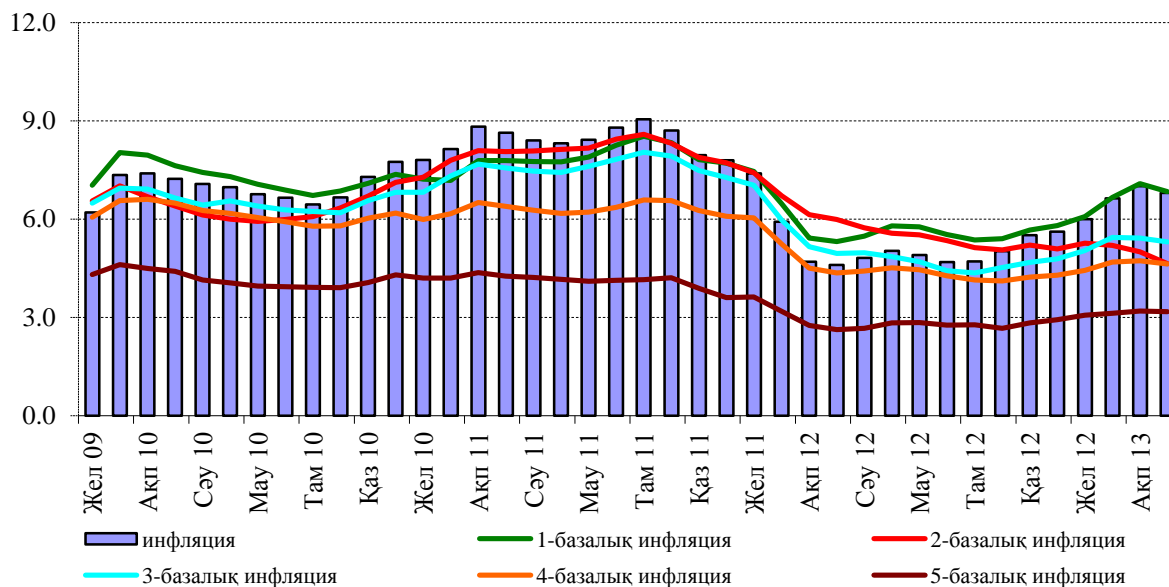
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

Базалық инфляцияның жылдық көрсетудегі көрсеткіштері 2013 жылғы қаңтар-ақпанда көтеріңкі динамиканы көрсетті, наурызда инфляция баяулады (5-график). 2013 жылғы 1-тоқсанның ішінде тек 2-базалық инфляция төменгі үрдісті көрсетті. Базалық инфляцияның жылдық көрсетудегі барлық көрсеткіштері 2013 жылғы наурыздың қорытындылары бойынша жалпы инфляцияның мәнінен асқан жоқ. 1-базалық инфляцияға ерекшелік берілді, бұл, бірінші кезекте, базалық инфляцияны есептеу кезінде алып тасталатын бензин бағасының қалыпты өсу қарқынына байланысты болды.

2013 жылғы наурыздың қорытындылары бойынша базалық инфляцияның жылдық көрсетудегі барлық көрсеткіштері 2-базалық инфляцияны қоспағанда, 2012 жылғы желтоқсанның көрсеткіштерімен салыстырғанда барынша жоғары деңгейде қалыптасты (5-график).

5-график

Жылдық инфляцияның және базалық инфляцияның динамикасы (өткен жылдың тиісті айына %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

1.3. Экономиканың нақты секторындағы бағалар

1.3.1. Өнеркәсіп өндірісіндегі бағалар

2013 жылғы 1-тоқсанда өнеркәсіп өнімдерін шығаратын кәсіпорындардың бағалары 1,5% көтерілді (2012 жылғы 1-тоқсанда 3,1% өсті). Өндірілген өнім құнының бағасы 1,3% өсті, бұл ретте оның құрамындағы аралық тұтыну өнімінің бағасы 1,2% қымбаттады, өндіріс құралдарының бағасы 1,4% өсті, тұтыну тауарларының бағасы 2,4%-ға қымбаттады. Өндірістік сипаттағы қызметтер 4,3%-ға қымбаттады.

2013 жылғы 1-тоқсанда тау-кен өндіру саласындағы бағалар 2,1% өсті, бұған өткен жылдың осындай кезеңімен салыстырғанда мұнай бағасының неғұрлым төмен болуы себепші болды (2012 жылғы 1-тоқсанда 4,1% өсті).

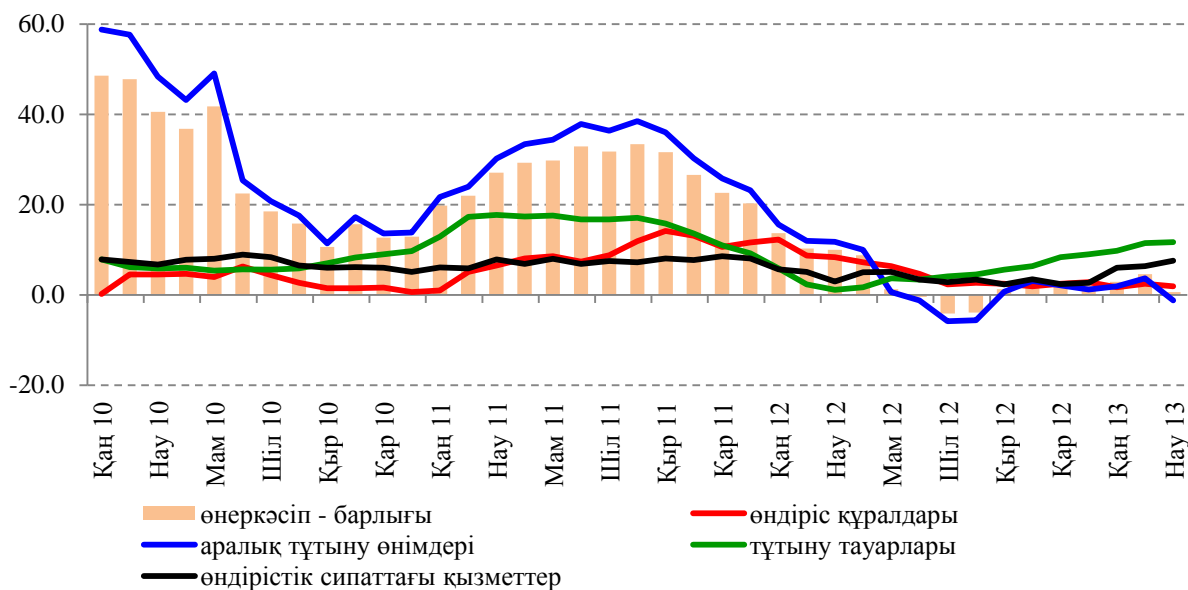
Энергия тасымалдауыштардың құны алдыңғы тоқсанда 0,4% ұлғайғаннан кейін 2013 жылғы 1-тоқсанда 1,6% өсті (2012 жылғы 1-тоқсанда 5,6% өсті). Шикізат энергия ресурстарының құрамында мұнай өндіру бағасы ақпандағы өсу есебінен 1,4% көтерілді (2012 жылғы 1-тоқсанда 5,8% өсті), ал газ конденсатының құны 3,3% өсті (2012 жылғы 1-тоқсанда 8,8% өсті).

Өндеуші өнеркәсіптегі бағалар алдыңғы тоқсанда 2,3% өскеннен кейін есепті кезеңде 0,8% төмендеді (2012 жылғы 1-тоқсанда 1,2% өсті). Бұл ретте 2013 жылғы 1-тоқсанда өнеркәсіптің металлургиялық саласындағы бағалар 2,9% төмендеді, тамақ өнімдерін өндіру 2,0% қымбаттады, мұнай өңдеу өнімдерінің бағасы 1,7% төмендеді.

Электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны желдету салаларында 2013 жылғы 1-тоқсанда бағалар 4,8%-ға өсті (2012 жылғы 1-тоқсанда 0,1% өсті).

2013 жылғы наурызда өнеркәсіп өндірісінде жылдық көрсетумен бағаның өсуі (2012 жылғы наурызбен салыстырғанда 2013 жылғы наурызда) 0,6% құрады (2012 жылғы желтоқсанда жылдық көрсетуде бағаның өсуі 2,1% құрады) (6-график).

6-график

Өнеркәсіп өнімін өндіруші кәсіпорындардың бағалары индексінің динамикасы (өткен жылдың тиісті айына %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

Өндірілген өнім жылдық көрсетумен 0,1% қымбаттады, бұл ретте аралық тұтыну өнімдерінің бағасы 1,2% төмендеді, тұтыну тауарлары 11,7% қымбаттады, өндіріс құралдарының бағасы 1,9% өсті. Өндірістік сипаттағы қызметтер 7,6% қымбаттады.

1.3.2. Ауыл шаруашылығындағы бағалар

2012 жылғы 1-тоқсанда барлық арналар бойынша сатылған ауыл шаруашылығы өнімдерінің бағасы 3,1% өсті (2012 жылғы 1-тоқсанда 1,1% өсті). Ауыл шаруашылығындағы бағалар динамикасы мал шаруашылығымен салыстырғанда өсімдік шаруашылығындағы бағалардың барынша жоғары өсу әсерінен қалыптасты.

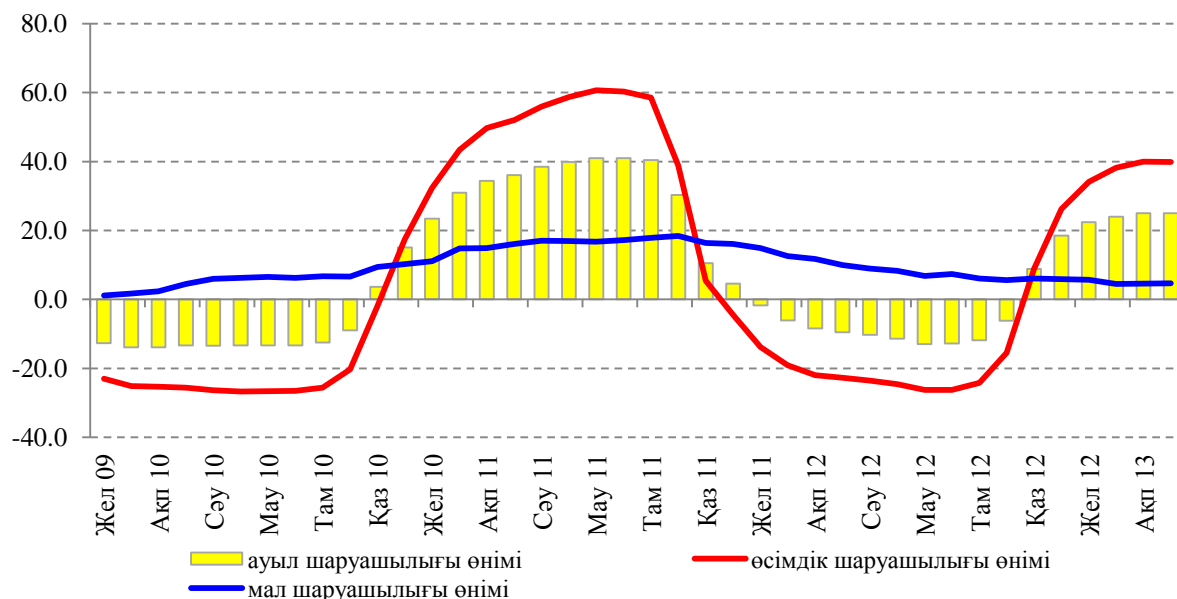
Алдыңғы тоқсанда бағалардың 28,8% көтерілуімен салыстырғанда, 2013 жылғы қаңтар-наурызда өсімдік шаруашылығының өнімі 3,9% қымбаттады (2012 жылғы 1-тоқсанда 0,3% төмендеді). Өсімдік шаруашылығының құрамында дәнді дақылдардың бағасы 4,0% көтерілді, көкөністің бағасы 7,7% қымбаттады, картофель бағасы 2,7% өсті.

Мал шаруашылығы өнімдері 2012 жылғы 4-тоқсанда 5,1% өскеннен кейін 2013 жылғы 1-тоқсанда ол 2,1% қымбаттады (2012 жылғы 1-тоқсанда 3,0% өсті). 2013 жылғы қаңтар-наурызда мал және құс етінің бағасы 1,1% өсті, шикі сүттің құны 2,4% өсті, жұмыртқа 5,8% қымбаттады.

2013 жылғы наурыздың қорытындысы бойынша ауыл шаруашылығы өнімінің бағасы жылдық көрсетумен 25,0% көтерілді. Бұл ретте өсімдік шаруашылығы өнімі 39,9% қымбаттады, мал шаруашылығы өнімінің бағасы 4,7% өсті (7-график).

7-график

Ауыл шаруашылығы өнімі бағалары индексінің динамикасы (өткен жылдың тиісті айына %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

1.3.3. Кәсіпорындар мониторингі

2013 жылғы 1-тоқсанда кәсіпорындардың дайын өніміне сұраныс жалпы алғанда экономиканың нақты секторы бойынша азайды, мұны сұраныстың өзгеруінің диффузиялық индексінің 46,6 деңгейге дейін (2012 жылғы 4-тоқсандағы 51,8-ден) төмендеуі растайды. Көрсеткіш өніміне сұраныс ұлғайған кәсіпорындар үлесінің 17,6% дейін (2012 жылғы 4-тоқсандағы 24,6%-дан) айтарлықтай төмендеуі және өніміне сұраныстың азаюын атап өткен кәсіпорындар үлесінің 24,3%-ға дейін (2012 жылғы 4-тоқсандағы 21%-дан) ұлғаюы есебінен болды.

Дайын өнімге сұраныстың төмендеуі диффузиялық индекс тиісінше 58,4, 51,7 және 50,3 дейін төмендеген «электр энергиясын, газды және суды өндіру және бөлу», «ауыл шаруашылығы» және өңдеуші өнеркәсіп салаларын қоспағанда, барлық салаларда байқалды. Сұраныстың өсуінің неғұрлым төмендеуі «сауда, автомобильдерді жөндеу, тұрмыс өнімдері және жеке пайдалану заттары» (бұдан әрі – сауда) және өңдеуші өнеркәсіп салаларында болды (диффузиялық индекстер 2012 жылғы 4-тоқсандағы тиісінше 50,4 және 50,1-ден 43,9 және 44,3-ке дейін төмендеді). Сұраныстың өсуінің аз деңгейде бәсеңдеуі өндіруші салада байқалды.

2013 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 2013 жылғы 2-тоқсанда жалпы алғанда нақты сектор бойынша дайын өнімге сұраныстың айтарлықтай өсуі күтілуде: сұраныстың өзгеруінің диффузиялық индексі кәсіпорындардың күтуі бойынша 59,2-ні құрады. Бұл ретте, сұраныстың өсуі салалардың көпшілігінде күтіледі, неғұрлым елеулісі өңдеуші өнеркәсіп саласында (диффузиялық индекс – 63), құрылыста (60,1), көлік және байланыс саласында (59,2), саудада (59,1). Сонымен қатар, сұраныстың айтарлықтай төмендеуі «электр энергиясын, газды және суды өндіру және бөлу» саласында күтілуде (2013 жылғы 1-тоқсандағы 58,4-тен 44,1-ге дейін).

Жалпы алғанда 2013 жылғы 1-тоқсанда нақты сектор бойынша өндіруші кәсіпорындардың дайын өнімінің бағаларының кейбір бәсеңдеуіне қарамастан, қалыпты өсуі жалғасты: дайын өнімнің бағалары өзгеруінің диффузиялық индексі 57,4 (2012 жылғы 4-тоқсанда – 57,5) құрады, бұл ретте бағалардың өсуін белгілеген

кәсіпорындардың саны 20,7%-ға дейін (2012 жылғы 4-тоқсандағы 21,1%-дан) азайды, ал бағалардың төмендеуін белгілеген кәсіпорындардың саны (6%) іс жүзінде өзгерген жоқ.

Көптеген салаларда дайын өнім бағаларының өсуі бәсеңдеді, барынша бәсеңдеу ауыл шаруашылығында болды (диффузиялық индексі 2012 жылғы 4-тоқсандағы 65,6-дан 50,3-ке дейін төмендеді. Бағалардың неғұрлым өсуі «электр энергиясын, газды және суды өндіру және бөлу» саласында болды (диффузиялық индексі 2012 жылғы 4-тоқсандағы 55,9-дан 69,8-ге дейін өсті).

Тұтыну өнімдерін өндіруші және қызмет көрсету кәсіпорындардың дайын өнім бағалары (бұдан әрі – тұтыну өнімдері мен қызмет көрсету бағалары) 2013 жылғы 1-тоқсанда өсуді біршама бәсеңдетті: диффузиялық индексі 57,6 құрады (2012 жылғы 4-тоқсанда 60,6 болған).

2013 жылғы 2-тоқсанда жалпы алғанда экономиканың нақты секторы бойынша 1-тоқсанмен (диффузиялық индексі 57,2-ні құрады) салыстырғанда «электр энергиясын, газды және суды өндіру және бөлу», «көлік және байланыс», сауда салаларында бағалардың өсу қарқынының төмендеуі себепші болған кейбір бәсеңдеуімен дайын өнім бағаларының қалыпты өсуінің жалғасуы күтіледі. Бағалардың өсу қарқынның ұлғаюы ауыл шаруашылығында, өңдеуші және өндіруші өнеркәсіпте күтіледі.

2013 жылғы 2-тоқсанда тұтыну өнімдері мен қызмет көрсету бағаларының бәсеңдеп өсу үрдісі жалғасуы күтіледі: диффузиялық индексі 56,7-ге дейін төмендеді.

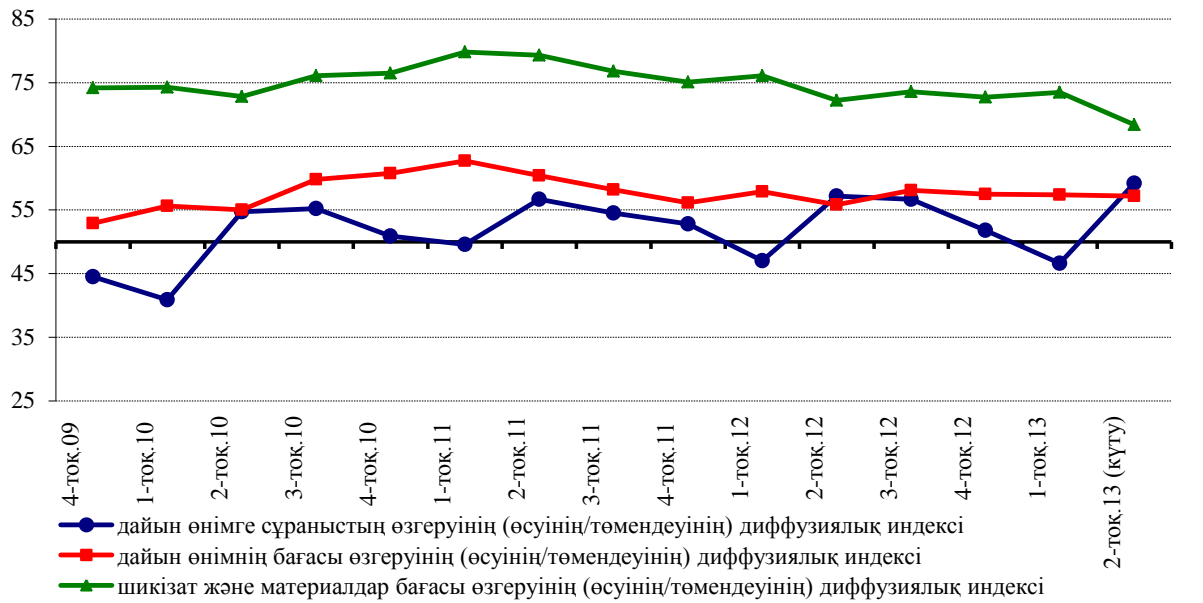
2013 жылғы 1-тоқсанда шикізат пен материалдар бағаларының өсу қарқыны ұлғайды: өзгеруінің диффузиялық индексі 73,5 құрады (2012 жылғы 4-тоқсанда – 72,7), бағалардың өсу қарқының ұлғаюы саудада (диффузиялық индексі 2012 жылғы 4-тоқсандағы 64,3-тен 70,2-ге дейін ұлғайды), өндіруші өнеркәсіпте (2012 жылғы 4-тоқсандағы 71-тен 74,7-ге дейін), ауыл шаруашылығында (2012 жылғы 4-тоқсандағы 77,3-тен 79,1-ге дейін) және «электр энергиясын, газды және суды өндіру және бөлу» саласында (2012 жылғы 4-тоқсандағы 75,7-ден 76,7-ге дейін) байқалды. Бағалардың өсу қарқынының төмендеуі «қонақ үйлер мен мейрамханалар», «көлік және байланыс», «құрылыс» және «жылжымайтын мүлікпен, жалдаумен операциялар және кәсіпорындарға көрсетілетін қызметтер» салаларында болды.

2013 жылғы 2-тоқсан бойынша шикізат пен материалдар бағаларының өзгеруінің диффузиялық индексі кәсіпорындардың күтуі бойынша 68,4 дейін түсті, бұл 1-тоқсанмен салыстырғанда бағалардың өсуінің жекелеген бәсеңдеуін білдіреді. Көрсеткіш бағалардың өсуін күткен кәсіпорындар үлесінің шамалы азаюы есебінен төмендеді.

Осылайша, тиісті диффузиялық индекстердің динамикасы негізінде 2013 жылғы 2-тоқсан бойынша кәсіпорындардың күтулері дайын өнімге сұраныстың айтарлықтай өсуімен, олардың бағасының өсу қарқынының аздап ұлғаюымен және шикізат пен материалдар бағасының өсуінің жекелеген бәсеңдеуімен байланысты (8-график).

8-график

Сұраныс пен бағалар өзгерісінің диффузиялық индекстері

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2. Инфляция факторлары

2.1. Жиынтық сұраныс

2012 жылғы 4-тоқсанда түпкілікті пайдалану әдісі бойынша ЖІӨ 2011 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда бағалау бойынша, нақты көрсетумен 3,9% ұлғайды (2011 жылғы 4-тоқсанда өсу бағалау бойынша 8,3%, 2012 жылғы 3-тоқсанда өсу – 5,1% болды).

ЖІӨ-нің 2012 жылғы 4-тоқсандағы өсуі үй шаруашылықтарының ағымдағы тұтынуына жұмсалатын шығыстардың ұлғаюымен байланысты түпкілікті тұтынуға жұмсалған шығыстардың және мемлекеттік басқару органдары шығыстарының, жалпы жинақтың өсуі және таза экспорттың төмендеуі әсерінен қалыптасты.

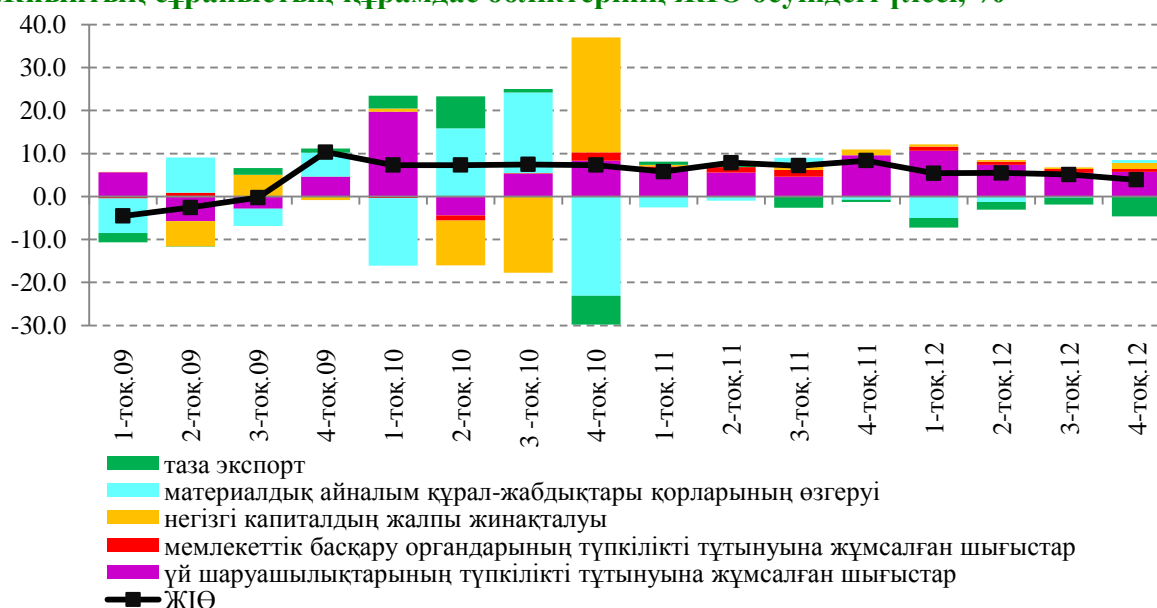
Жалпы алғанда, бағалау бойынша, 2011 жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда түпкілікті тұтыну шығыстары 2012 жылғы 4-тоқсанда 8,5% өсті (2012 жылғы 3-тоқсанда 11,5% өсті), жалпы жинақталған қаражат 8,0%-ға ұлғайды (0,2%-ға өсті), ал таза экспорттың теріс мәні 3,7 есе ұлғайды (59,0% төмендеді).

Нәтижесінде үй шаруашылықтарының және мемлекеттік басқару органдарының тұтынуына жұмсалған шығыстар ЖІӨ-нің тиісінше (+)5,7% және (+)0,7% мөлшерінде қалыптасуына оң үлес қосты, жалпы жинақталған қаражат ЖІӨ-ні (+)2,1%-ға көтерді.

Бұл ретте жалпы жинақтау құрамында негізгі капиталды жинақтау үлесіне (+)1,4%, ал материалдық айналым қаражаты қорларының өзгеруіне (+)0,7% тиесілі. Өз кезегінде таза экспорт ЖІӨ-нің (-)4,6% мөлшерде өсуіне теріс әсерін тигізді (9-график).

9-график

Жиынтық сұраныстың құрамдас бөліктерінің ЖІӨ өсіндегі үлесі, %

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

2.1.1. Жеке тұтыну және инвестициялық сұраныс

2012 жылғы 4-тоқсанда үй шаруашылықтарының түпкілікті тұтынуына жұмсалған шығыстар 2011 жылғы тиісті кезеңге қарағанда 8,3%-ға (2012 жылғы 3-тоқсанда өсуі – 11,4%-ға) ұлғайды.

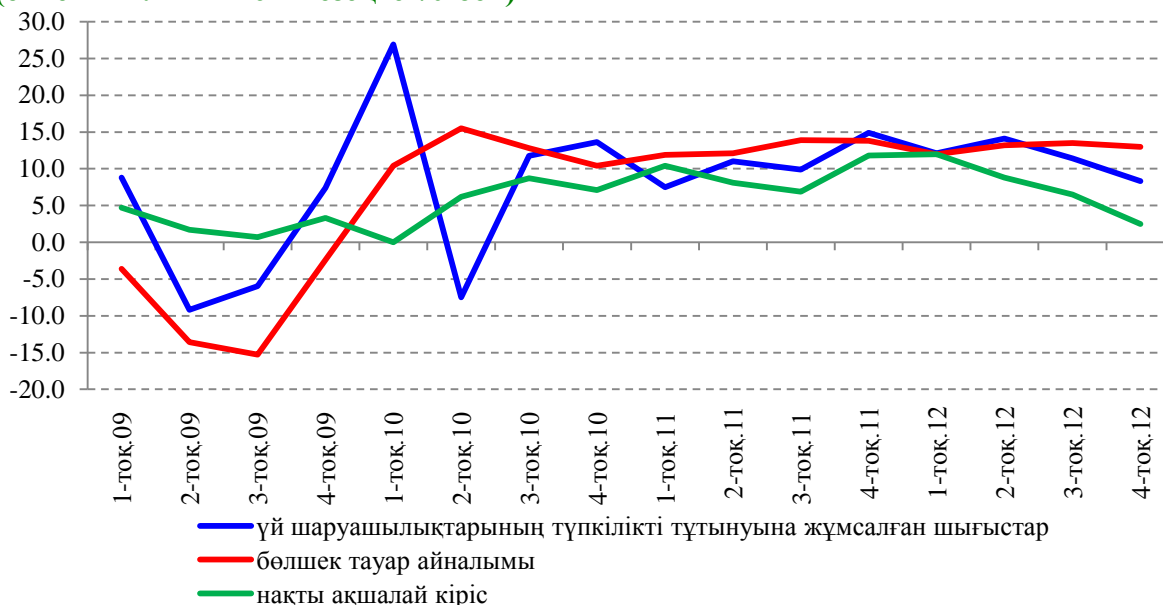
Нақты көрсеткіштегі жан басына шаққандағы ақша кірісінің өсу қарқыны 2012 жылғы 4-тоқсанда 8,3%-ға дейін баяулады (2012 жылғы 3-тоқсанда – өсуі 11,6%-ға), ал

нақты көрсетуде 2,5%-ға дейін (өсуі – 6,5%) бәсеңдеді. Бұл ретте, халықтың табысы бөлшек тауар айналымына елеулі әсер еткен жоқ, оның өсу қарқыны 2012 жылғы 3-тоқсанмен салыстырғанда шамалы бәсеңдеді, ол 13,0% болды (2012 жылғы 3-тоқсанда – өсуі 13,5%).

Бөлшек тауар айналымы өсуі қарқынының баяулауы шамалы болды, алайда ЖІӨ-нің түпкілікті пайдалану әдісімен негізгі құрамдас бөліктерінің бірі, атап айтқанда, үй шаруашылықтарын түпкілікті тұтыну шығыстарының өсуі елеулі қысқарды, ол 8,3%-ға ұлғайды, ал осы өсу осыдан бір тоқсан бұрын 11,4%-ға жеткен болатын (10-график).

10-график

Халықтың шығыстары мен кірістерінің динамикасы (өткен жылғы тиісті кезеңге %-бен)

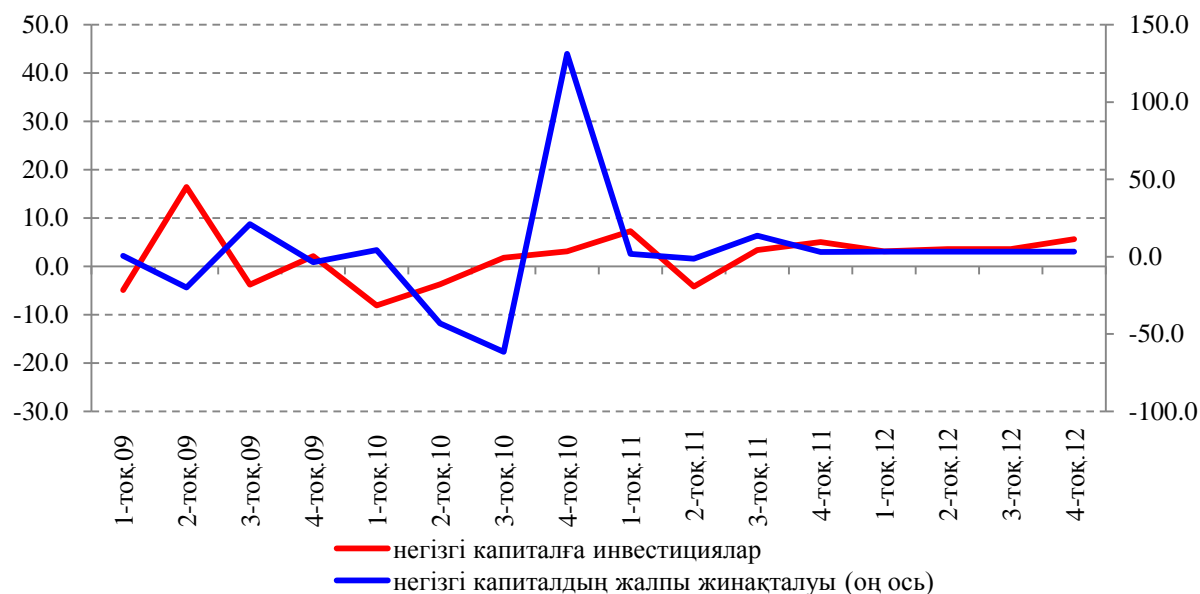
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

Халықтың кірісінің өсуінің баяулауы кейбір дәрежеде өсіп келе жатқан кредиттік белсенділікпен өтелді. 2012 жылғы 4-тоқсанда халықты кредиттеу тұтастай алғанда 5,9%-ға ұлғайды, бұл ретте азаматтардың тұтынушылық мақсаттарына кредиттеуінің 9,1%-ға дейін өсті.

Кәсіпорындардың өсіп келе жатқан инвестициялық белсенділігіне қарамастан, оның нәтижесінде негізгі капиталға инвестициялардың көлемі 2012 жылғы 4-тоқсанда 5,6%-ға көтерілді (2012 жылғы 3-тоқсанда өсу 3,6% болды), негізгі капиталды жалпы жинақталуының ұлғаюы барынша ұстамды болды және өсу қарқыны алдыңғы тоқсанның деңгейінде (өсу 3,3%) сақталды (11-график).

11-график

Негізгі капиталға инвестицияларға жұмсалатын шығыстардың динамикасы (өткен жылғы тиісті кезеңге %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

2.1.2. Мемлекеттік тұтыну

2012 жылғы 4-тоқсанда мемлекеттік басқару органдарының түпкілікті тұтынуына арналған шығыстар 2011 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда 9,0%-ға (2012 жылғы 3-тоқсанда – өсуі 12,3%-ға) өсті.

Тұтастай алғанда, 2012 жылғы 4-тоқсанда мемлекеттік бюджеттің шығыстары 1901,2 млрд. теңге сомаға немесе ЖІӨ-ге шаққанда 19,6%-ға қаржыландырылды (2011 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 0,3% есе өсті).

Мемлекеттік бюджеттің ағымдағы шығындары 1,4 трлн. теңге болды, бұл 2011 жылғы 4-тоқсанға қарағанда 14,6%-ға көп. Ағымдағы шығындар құрамында 2011 жылдың осындай тоқсанымен салыстырғанда ішкі заемдар бойынша сыйақылар (мүдделер) төлеу (57,0%), заңды тұлғаларға ағымдағы трансферттер (38,0%), тауарларды сатып алу (31,9%), сыртқы заемдар бойынша сыйақылар (мүдделер) төлеу (24,1%), қызметтерді сатып алу (20,4%) елеулі өсуді көрсетті. Шетелге ағымдағы шығындар (47,3%) төмендеді.

Мемлекеттік бюджеттің күрделі шығындары 2012 жылғы 4-тоқсанда 2011 жылғы осындай кезеңмен салыстырғанда негізінен, күрделі жөндеуге және негізгі капиталды құруға шығыстардың ұлғаюы есебінен 39,6%-ға өсті.

Бюджеттік кредиттер 2011 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 2012 жылғы 4-тоқсанда 49,0%-ға, негізінен ішкі бюджеттік кредиттер есебінен елеулі төмендеді, сол сияқты қаржы активтерін сатып алу шығыстары 86,3%-ға төмендеді.

2012 жылғы 4-тоқсанда мемлекеттік бюджеттің түсімдері 1352,7 млрд. теңгені немесе ЖІӨ-ге шаққанда 14,0%-ды құрады, бұл 2011 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 7,1%-ға аз. Мемлекеттік бюджет кірістерінің құрылымында мына бап бұрынғысынша басым түр: салық түсімдері – 94,1%-ды (2011 жылғы 4-тоқсанда – 79,9%). Ресми трансферттердің жоғары емес үлесі республикалық бюджетке Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан кепілді трансферттердің 5,0 млрд. теңге мөлшерінде түсуімен қамтамасыз етілді.

Тұтастай алғанда, 2012 жылғы 4-тоқсанда салық түсімдерінен түскен кірістің көрсеткіштері 2011 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 6,1%-ға ұлғайды. Ұлғаю табиғи және басқа ресурстарды пайдаланғаны үшін түсімдердің, қосымша құнға салығының есебінен болды.

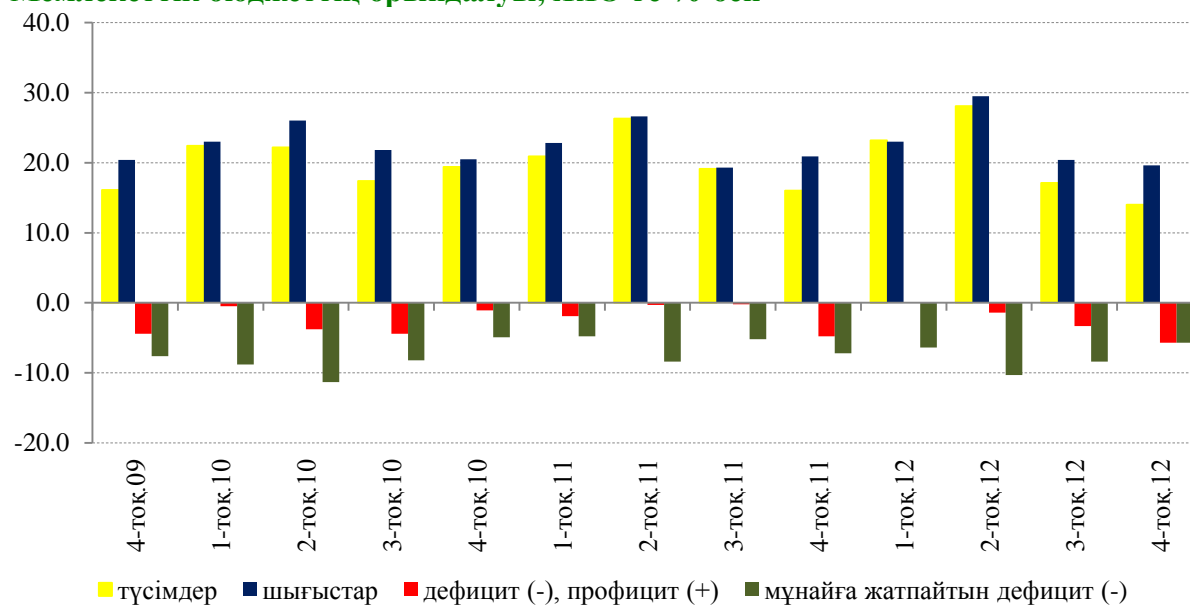
2012 жылғы 4-тоқсанда 2011 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда салықтық емес түсімдер, негізінен мемлекеттік меншіктен түсімдерден түскен кірістердің төмендеуі есебінен 18,0%-ға төмендеді.

2012 жылғы 4-тоқсанда 2011 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда трансферттердің түсімі 43,0 есе төмендеді, негізгі капиталды сатудан түскен түсімдер елеулі 69,7%-ға ұлғайды.

2012 жылғы 4-тоқсанда шығыстардан кірістердің асып түсу нәтижесінде мемлекеттік бюджет 548,5 млрд. теңге (ЖІӨ-ге шаққанда 5,7%) дефицитпен қалыптасты, ал 2011 жылғы 4-тоқсанда дефицит 439,8 млрд. теңге (ЖІӨ-ге 4,8%) болды (12-график). Ұлттық қордан республикалық бюджетке 5,0 млрд. теңге мөлшерінде аударылған кепілді трансферттер болмағанда, 2012 жылғы 4-тоқсанда республикалық бюджет 553,5 млрд. теңге мөлшеріндегі мұнайға жатпайтын дефицитпен аяқталар еді.

12-график

Мемлекеттік бюджеттің орындалуы, ЖІӨ-ге %-бен

Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

Қаржы министрлігі 2012 жылғы 4-тоқсан ішінде негізінен мемлекеттік эмиссиялық бағалы қағаздарды шығару арқылы 474,3 млрд. теңге мөлшерінде қарыз қаражатын тартты. Осы кезеңде сондай-ақ бұдан бұрын шығарылған бағалы қағаздар бойынша борыштық міндеттемелер 55,1 млрд. теңге сомасына өтелді. Нәтижесінде Ұлттық Банктегі Қазақстан Республикасы Үкіметінің шотындағы қалдық 129,2 млрд. теңгеге төмендеді.

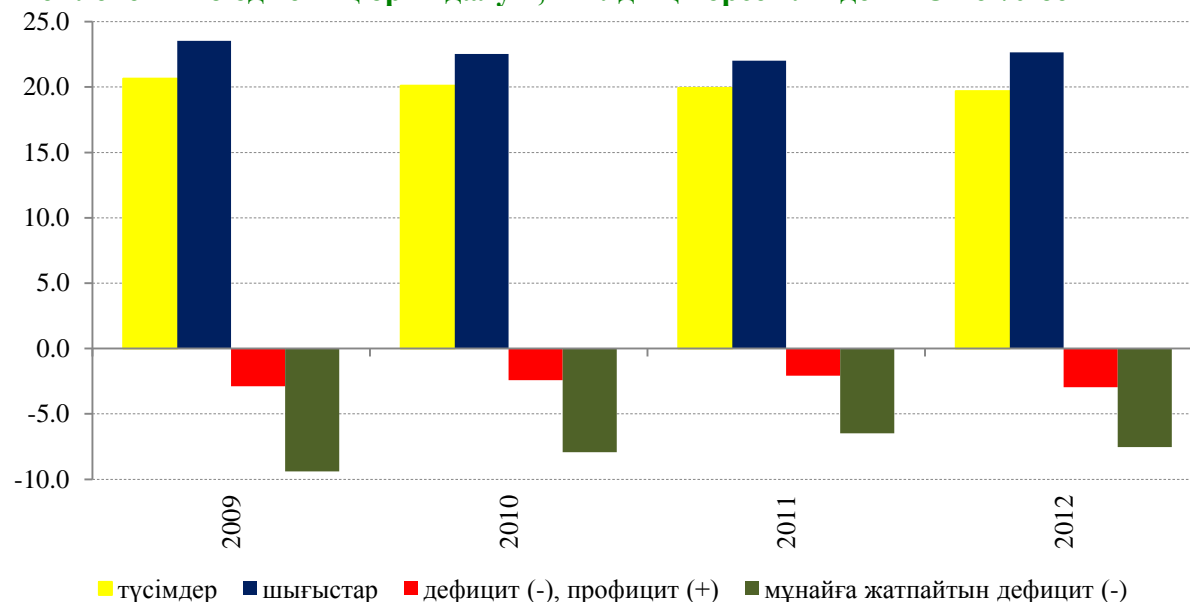
2012 жылғы 4-тоқсанда Үкіметтің ішкі борышы 2 897,0 млрд. теңгеге (ЖІӨ-ге шаққанда 29,9%) дейін ұлғайды, яғни 2011 жылдың 4-тоқсанымен салыстырғанда 39,2%-ға көп (ЖІӨ-ге шаққанда 22,9%). Өсу мемлекеттік ұзақ мерзімді қазынашылық міндеттемелерді (МЕУКАМ), мемлекеттік ұзақ мерзімді жинақтаушы қазынашылық міндеттемелерді (МЕУЖКАМ) және мемлекеттік орташа мерзімді қазынашылық міндеттемелерді (МЕОКАМ) шығарумен қамтамасыз етілді.

Үкіметтің сыртқы борышы 2012 жылғы 4-тоқсанда 2011 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда (ЖІӨ-ге шаққанда 7,5%) 10,4%-ға ұлғайып, 729,7 млрд. теңгені (ЖІӨ-ге шаққанда 7,3%) құрады.

2012 жылғы 4-тоқсанда жылдық көрсетілімде дефицит ЖІӨ-ге шаққанда 3,0% (ЖІӨ-ге шаққанда 2011 жылы – 2,1%) болды (13-график).

13-график

Мемлекеттік бюджеттің орындалуы, жылдық көрсетілімде ЖІӨ-ге %-бен

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

2.1.3. Сыртқы сектор

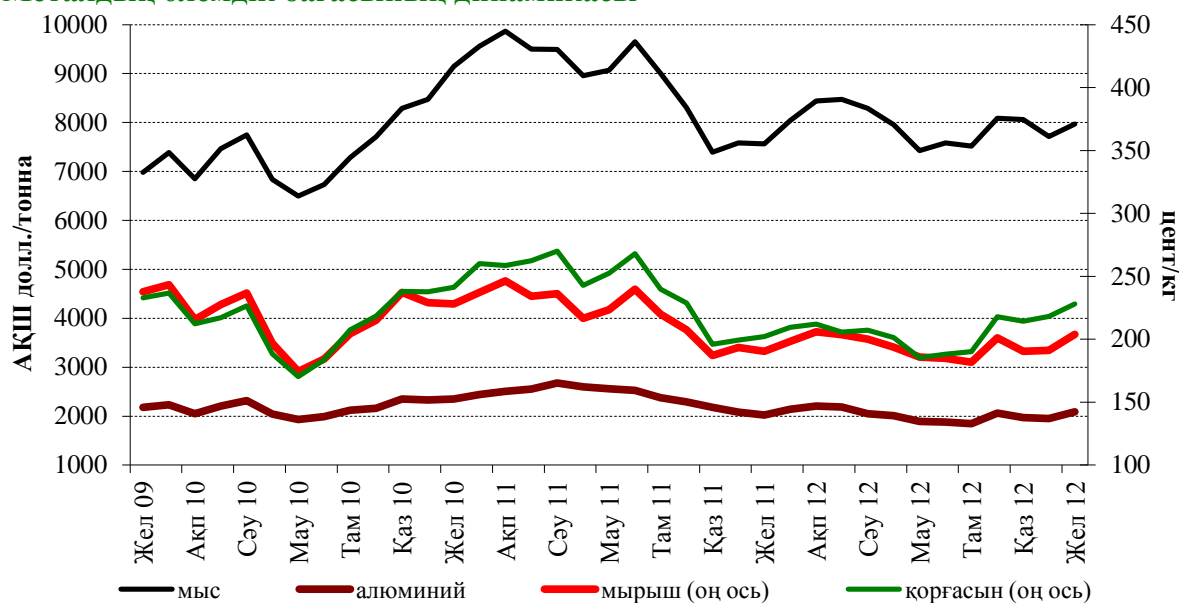
– Әлемдік бағалар

2012 жылғы 4-тоқсанда әлемдік тауар нарықтарындағы ахуал түрлі бағыттағы үрдістермен сипатталды: бір тауарлық позициялар бойынша бағаның өсуі, басқалары бойынша – төмендеуі байқалды.

2012 жылғы 4-тоқсанда кезең басында металдың жекелеген түрлеріне бағаның төмендеуі байқалды, кейіннен баға қайтадан өсе бастады. Тұтастай алғанда, 2012 жылғы 4-тоқсанда мыстың бағасы 2,4%-ға өсті және осы кезеңде орташа алғанда бір тонна үшін 7913 АҚШ долл. деңгейінде қалыптасты. Алюминийдің бағасы 2012 жылғы 4-тоқсанда 3,9%-ға өсті және бір тонна үшін 2003 АҚШ долл. болды. Қорғасынның әлемдік бағасы 2012 жылғы қазан-желтоқсанда 10,8% өсті, орташа алғанда кезең үшін бір килограмм үшін 220,1 цент болды. Мырыштың бағасы бір килограмм үшін кезеңдегі орташа бағасы 195,2 цент кезінде 3,2%-ға өсті (14-график).

14-график

Металдың әлемдік бағасының динамикасы

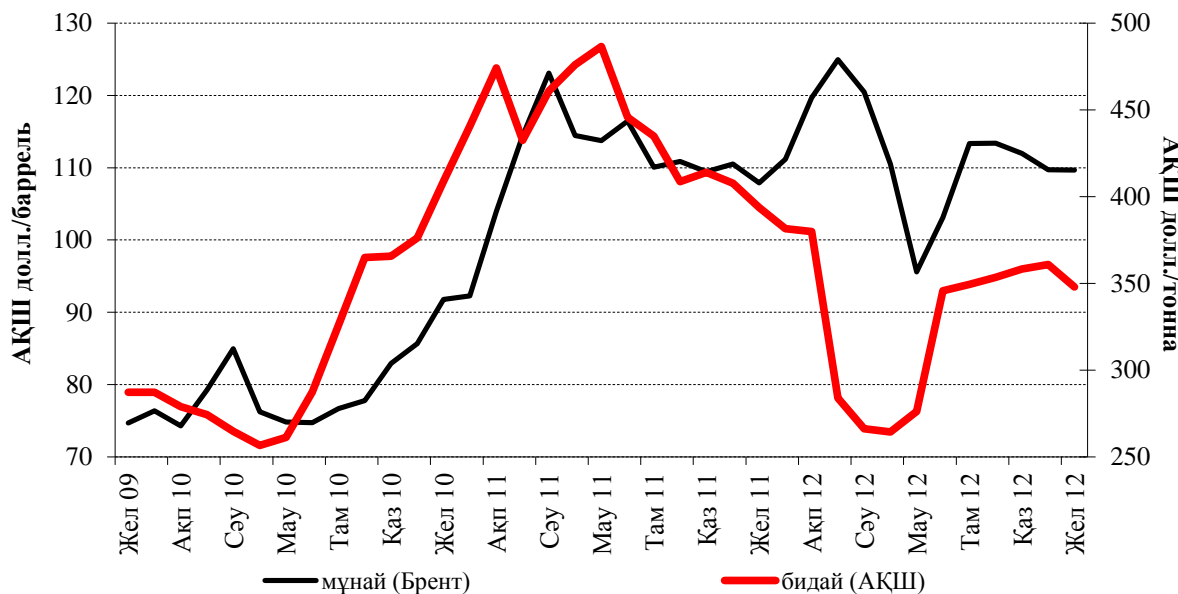
Дерек көзі: Дүниежүзілік Банк

2012 жылғы 4-тоқсанда 2012 жылғы 3-тоқсанмен салыстырғанда Brent сұрыпты мұнайдың әлемдік бағасы 0,5%-ға өсіп аздап өзгерді және кезеңде орташа алғанда бір баррель үшін 110,45 АҚШ долл. деңгейінде қалыптасты (15-график).

Бидайдың әлемдік бағасы 2012 жылғы желтоқсанда біршама төмендеп, 2012 жылғы қазан-қарашада бірте-бірте өсті. Тұтастай алғанда, 2012 жылғы 4-тоқсанда бидайдың (АҚШ) әлемдік бағасы алдыңғы кезеңмен салыстырғанда 1,8% өсті, бір тонна үшін орташа алғанда 355,7 АҚШ долл. деңгейінде қалыптасты (15-график).

15-график

Мұнайдың (Брент), бидайдың (АҚШ) әлемдік бағасының динамикасы

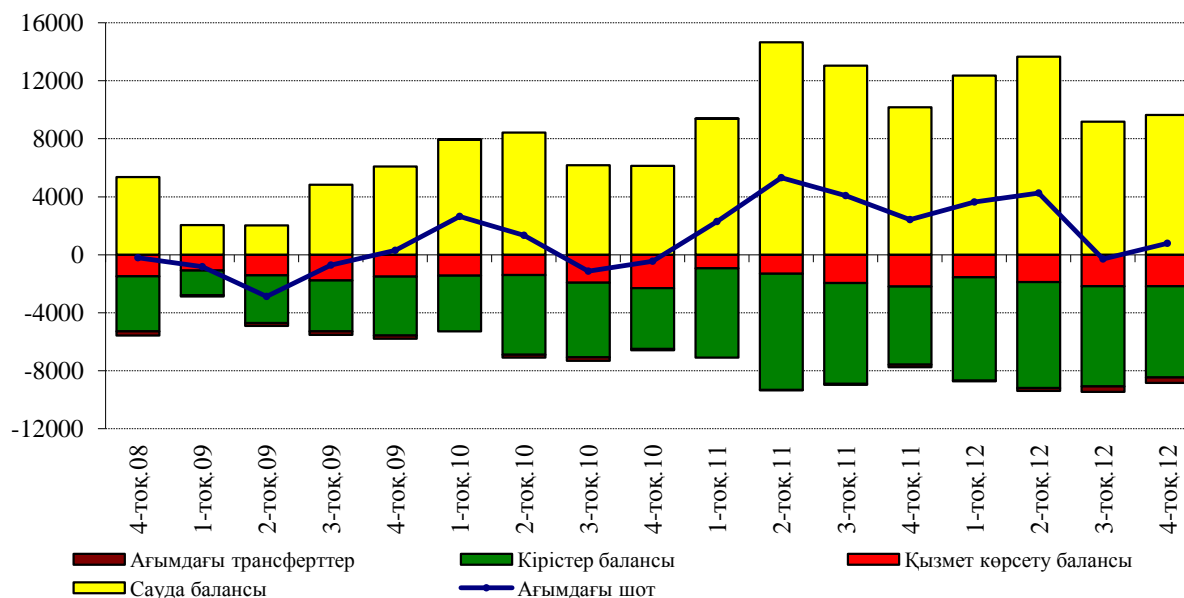
Дерек көзі: Дүниежүзілік Банк

– Төлем балансы

2012 жылғы 4-тоқсанның қорытындылары бойынша төлем балансының ағымдағы шоты тиісті кезеңдегі 796,9 млн. АҚШ долл. немесе – ЖІӨ-ге қатынасы бойынша 1,2% оң сальдомен қалыптасты (16-график).

16-график

Ағымдағы операциялар шотының балансы, млн. АҚШ долл.

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Тауарлар экспортынан түсімдер 2012 жылғы 4-тоқсанда 2,7%-ға 22,7 млрд. АҚШ долларына дейін ұлғайды, ал тауар импортына арналған шығыстар 2011 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 11,1%-ға ұлғайып, 13,0 млрд. АҚШ доллар болды. Сауда балансының оң сальдосы 6,8%-ға азайды және 9,6 млрд. АҚШ долл. болды. 2012

жылғы 4-тоқсанда қызмет көрсету балансының тапшылығы 2011 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 5,1%-ға 2,2 млрд. АҚШ долл. дейін азайды, кірістер балансының тапшылығы 2,4%-ға ұлғайды және 6,3 млрд. АҚШ долл. болды. Ағымдағы трансферттер бойынша резидент еместерге нетто-төлемдер 369,3 млн. АҚШ долл. болды.

Қаржы шотының операциялары бойынша ресурстардың нетто-әкетілуі 2012 жылғы 4-тоқсанда 581,4 млн. АҚШ долл. болды (2011 жылғы 4-тоқсанда – нетто-әкетілу 2,4 млрд. АҚШ долл.). Резиденттердің шетелдік активтері (резервтік активтерді қоспағанда) 2011 жылғы тиісті кезеңдегі 4,5 млрд. АҚШ долларына өсумен салыстырғанда 4,3 млрд. АҚШ долл. өсті. Резиденттердің сыртқы міндеттемелері сондай-ақ 3,7 млрд. АҚШ долл. өсті (2011 жылғы 4-тоқсанда 2,1 млрд. АҚШ долл. ұлғайды).

Нәтижесінде 2012 жылғы 4-тоқсанның қорытындысы бойынша төлем балансы 1,7 млрд. АҚШ долл. теріс сальдомен қалыптасты (2011 жылғы 4-тоқсанда – теріс сальдо 3,3 млрд. АҚШ долл.).

– Сауда жағдайлары және нақты тиімді айырбастау бағамы

2012 жылғы 4-тоқсанда сауда талаптарының жиынтық индексі 2011 жылғы 4-тоқсанның тиісті көрсеткішімен салыстырғанда 1%-ға төмен болды. Бұл ретте еуро аймағындағы елдермен сауда талаптарының индексі 2%-ға қысқарды, ал Ресеймен – 21%-ға төмендеді (1-кесте).

1-кесте

Баға индекстерінің және сауда талаптарының өзгеруі (өткен жылғы тиісті кезеңге, %-бен)

	11 ж.4-тоқ	12 ж. 1-тоқ	12 ж. 2-тоқ	12 ж. 3-тоқ	12 ж. 4-тоқ
Экспорт бағасы	34	12	1	-9	-2
Импорт бағасы	8	5	-13	1	-1
Сауда талаптары	24	8	17	-9	-1
оның ішінде:					
Еуро аймағы елдері					
Экспорт бағасы	36	18	4	-10	-1
Импорт бағасы	12	14	-7	-10	1
Сауда талаптары	20	5	13	0	-2
Ресей					
Экспорт бағасы	45	16	5	-17	-19
Импорт бағасы	3	2	-18	1	3
Сауда талаптары	43	16	26	-24	-21

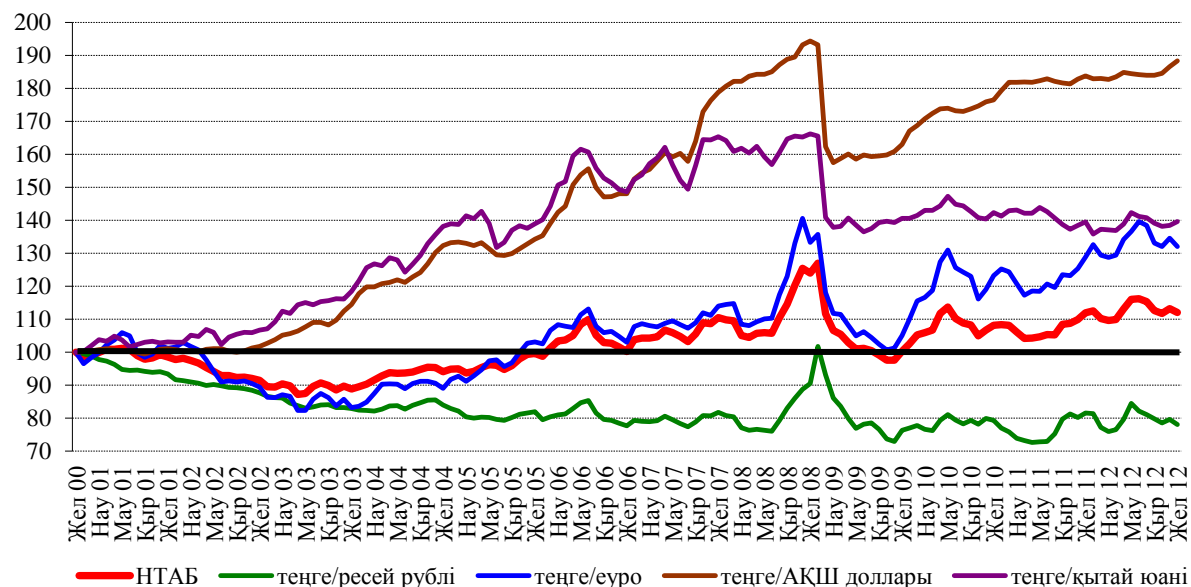
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2012 жылғы 4-тоқсанның қорытындылары бойынша өткен кезеңмен салыстырғанда теңгенің нақты тиімді айырбастау бағамының индексі 2,1%-ға әлсіреді. Бұл ретте теңге ТМД елдерінің валюталар қоржынына қатысты 2,1%-ға, қалған елдердің валюталар қоржынына қатысты 2,1%-ға әлсіреді.

2012 жылғы 4-тоқсанда теңге нақты көрсетуде АҚШ долларына қатысты өткен кезеңмен салыстырғанда 1,3%-ға нығайды, еуроға қатысты 3,1%-ға әлсіреді, ал Ресей рубліне қатысты 2,8%-ға әлсіреді (17-график).

17-график

**Теңгенің нақты айырбас бағамдарының индекстері
(2000 жылғы желтоқсан = 100%)**

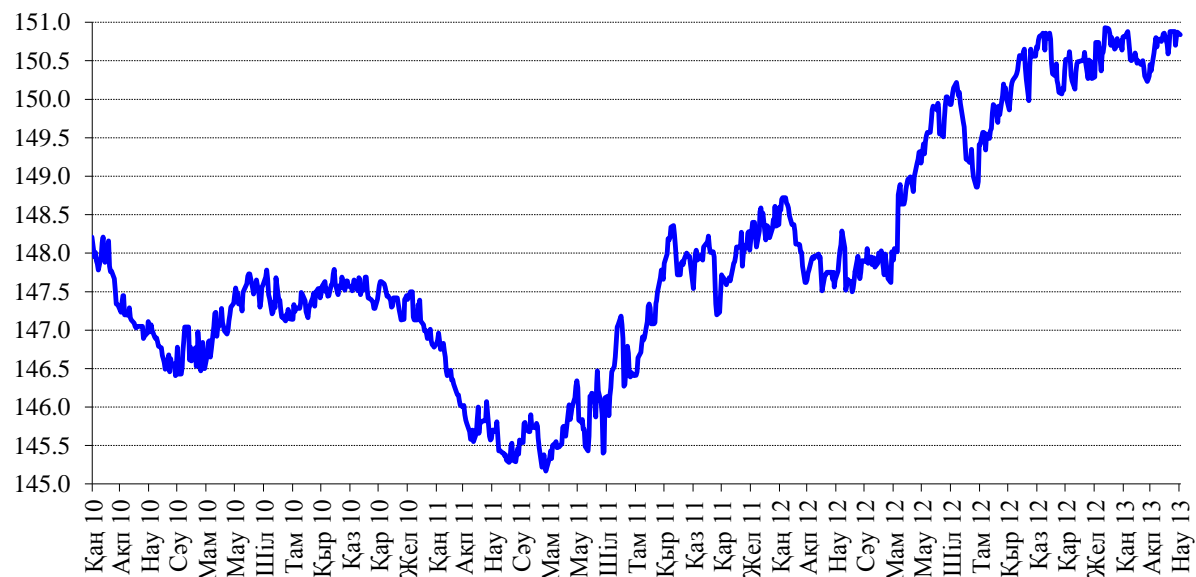
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

– Теңгенің номиналдық айырбастау бағамы

Теңгенің орташа алынған биржалық айырбастау бағамы 2013 жылғы 1-тоқсанда бір доллар үшін 150,64 теңге құрады. Биржалық бағам кезеңнің аяғында бір АҚШ доллар үшін 150,84 теңге болды. Жыл басынан бастап теңге номиналды көрсетуде АҚШ долларына қарағанда 0,1%-ға әлсіреді (18-график).

18-график

Теңгенің АҚШ долларына шаққандағы номиналдық айырбастау бағамының динамикасы

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

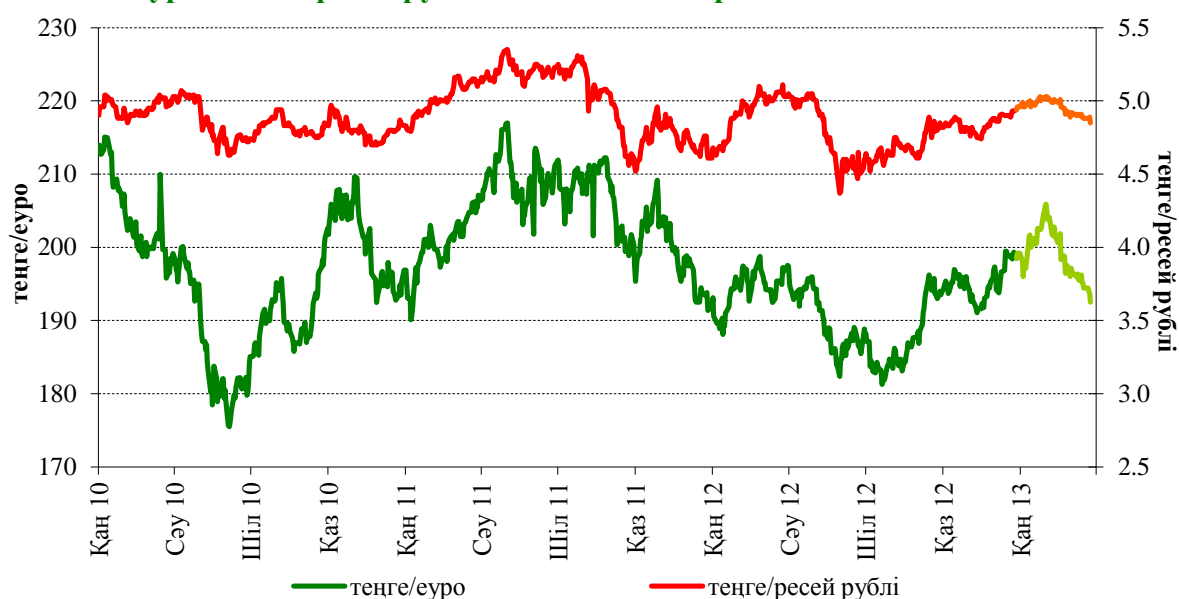
Қаңтарда және наурызда теңгенің АҚШ долларына қатысты бағамы тиісінше 0,1% және 0,3%-ға әлсіреді, қарашада – 0,3%-ға нығайды.

Мәселен, ішкі валюта нарығындағы биржалық сегментте еуро және Ресей рублімен мәмілелер көлемі шамалы болып қалуда, теңгенің осы валюталарға қатысы бойынша бағамы АҚШ долларына кросс-бағам негізінде есептеледі. Тиісінше теңгенің еуроға және Ресей рубліне қатысты бағамының динамикасы теңгенің АҚШ долларына бағамының динамикасымен, халықаралық қаржы нарығындағы бірыңғай еуропалық валютаның жағдайымен және Ресей Орталық банкінің Ресей рублінің айырбастау бағамының валюталар қоржынына қатысты саясатымен айқындалды.

Тұтастай алғанда, 2013 жылғы 1-тоқсанда теңгенің еуроға ресми бағамы 3,1%-ға және Ресей рубліне қатысты 1,6%-ға нығайды (19-график).

19-график

Теңгенің еуроға және ресей рубліне шаққандағы ресми бағамының динамикасы

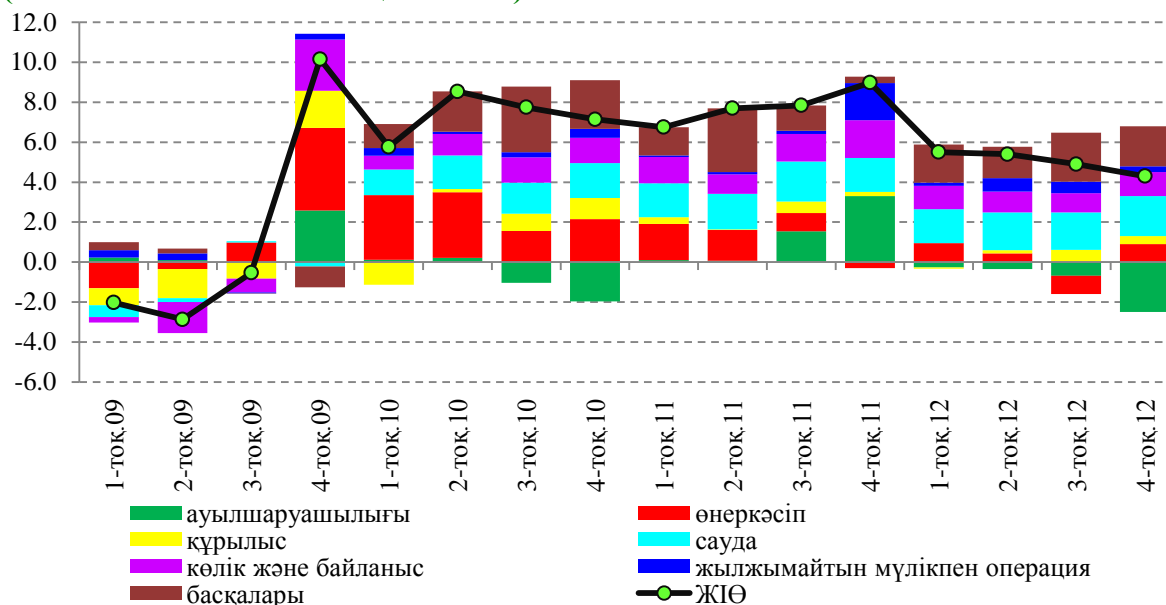
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2.2. Өндіріс

2012 жылғы 4-тоқсанда ЖІӨ өндірісінің көлемі ағымдағы бағамен 9840,3 млрд. теңге болды. Ауыл шаруашылығын қоспағанда, іс жүзінде экономиканың барлық салаларында өндіріс өсуінің оң ықпалының әсерінен ЖІӨ-і 2011 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда нақты көрсетуде (2005 жылғы бағамен) бағалау бойынша 4,3%-ға ұлғайды (20-график).

20-график

Нақты ЖІӨ-нің өсуіне экономиканың негізгі салаларының үлесі (өткен жылғы тиісті кезеңге %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

Тауарлар өндірісі. Тауарлар өндірісі сегментінде ауыл шаруашылығы төмендеуді көрсеткен кезде, құрылыс пен өнеркәсіптің өсуі байқалды. 2012 жылғы 4-тоқсанда өнеркәсіптік өндірістің көлемі 3,4%-ға ұлғайды (2012 жылғы 3-тоқсанда - 3,8%-ға төмендеді) құрылыс 4,7%-ға өсті (5,6%-ға өсті), ауыл шаруашылығы 35,9%-ға төмендеді (12,2%-ға төмендеді). Нәтижесінде тауарлар өндірісінің сегменті ЖІӨ қалыптастыруға (-)1,2% мөлшерде теріс үлесін қосты.

Қызмет көрсету өндірісі. Қызмет көрсету өндірісі сегментінде жалпы ішкі өнімнің осы құрамдас бөлігінің барлық салалары іс жүзінде өсумен байқалды. «Кәсіби, ғылыми және техникалық қызмет» және «басқа да қызмет түрлерін көрсету» салалары оған қосылмайды, олар тиісінше 11,4%-ға және 7,1%-ға төмендеп отыр, алайда осы саланың үлес салмағы шамалы болғандықтан, оның ЖІӨ-нің өсуіне теріс үлесі шамалы болып отыр. Нәтижесінде қызмет өндірісі секторына кіретін салалар жиынтықта ЖІӨ-нің өсуіне (+)5,0% мөлшерінде оң үлес қосуға себепші болды.

Өнімге және импортқа таза салықтар. Өнімге және импортқа таза салықтар көлемінің 12,3% ұлғаюы ЖІӨ-нің (+)0,5% мөлшерінде өсуіне (2011 жылғы 3-тоқсанда үлесі (+)0,8% мөлшерінде) оң әсер етті.

Осылайша, 2012 жылғы 4-тоқсанда ЖІӨ өсуінің негізгі драйвері қызмет көрсету өндірісі болып табылды (2012 жылғы 3-тоқсандағыдай).

2.3. Еңбек нарығы

2.3.1. Жұмыспен қамту және жұмыссыздық

2013 жылғы 1-тоқсанда экономикада жұмыспен қамтылғандар саны бастапқы деректер бойынша 2012 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 0,5% ұлғайып, 8,5 млн. адам болды (2012 жылғы 1-тоқсанға қарағанда өсу 1,0%-ды құрады). Бұл ретте жалдамалы қызметкерлердің саны 2012 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 1,4%-ға

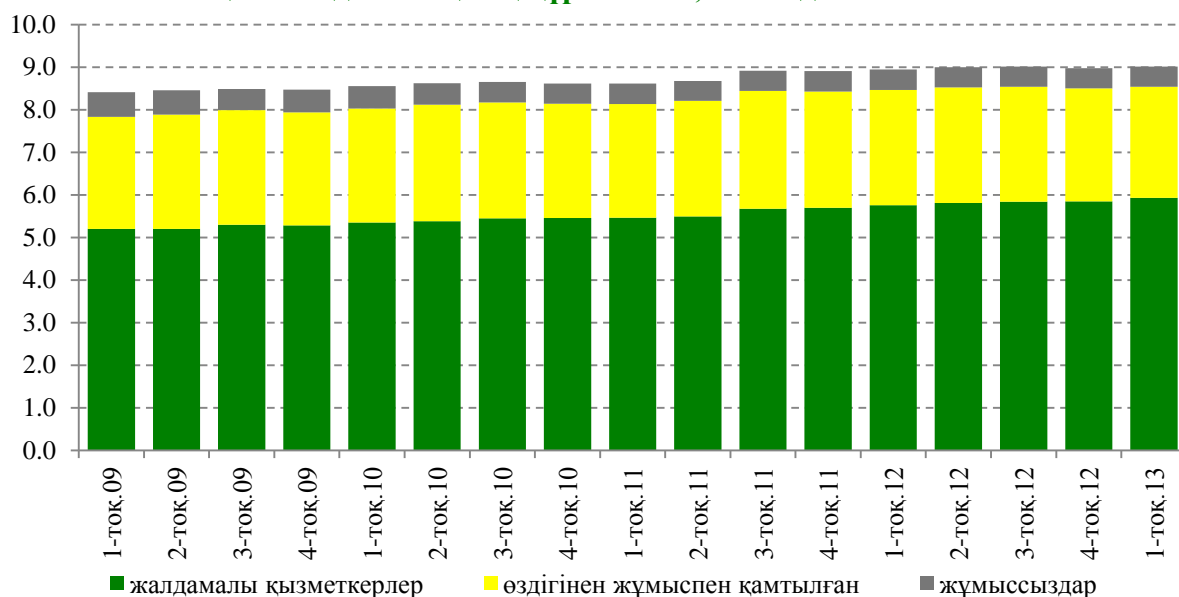
ұлғайып, 5,9 млн. адам болды, өздігінен жұмыспен қамтылғандар 2,6 млн. адам (азаю – 1,6%) болды.

Мемлекеттік және мемлекеттік емес ұйымдардағы жалдамалы қызметкерлердің құрылымында 4,8 млн. адам (жалдау бойынша барлық жұмыс істейтіндердің 81,6%), жеке тұлғаларда – 0,7 млн. адам (12,4%), шаруа (фермер) кожалықтарында – 0,4 млн. адам (6,0%) жұмыс істеді.

2013 жылғы 1-тоқсанда жұмыссыздар саны 475,0 мың адам болды, бұл алдыңғы кезеңдегімен салыстырғанда 0,1% көп және 2012 жылғы 1-тоқсандағыдан 0,8% аз (21-график).

21-график

Экономикалық белсенді халықтың құрылымы, млн. адам

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

2013 жылғы 1-тоқсанда ірі және орташа кәсіпорындарда жалдамалы қызметкерлер құрамында мынадай салалық құрылымдық өзгерістер байқалды.

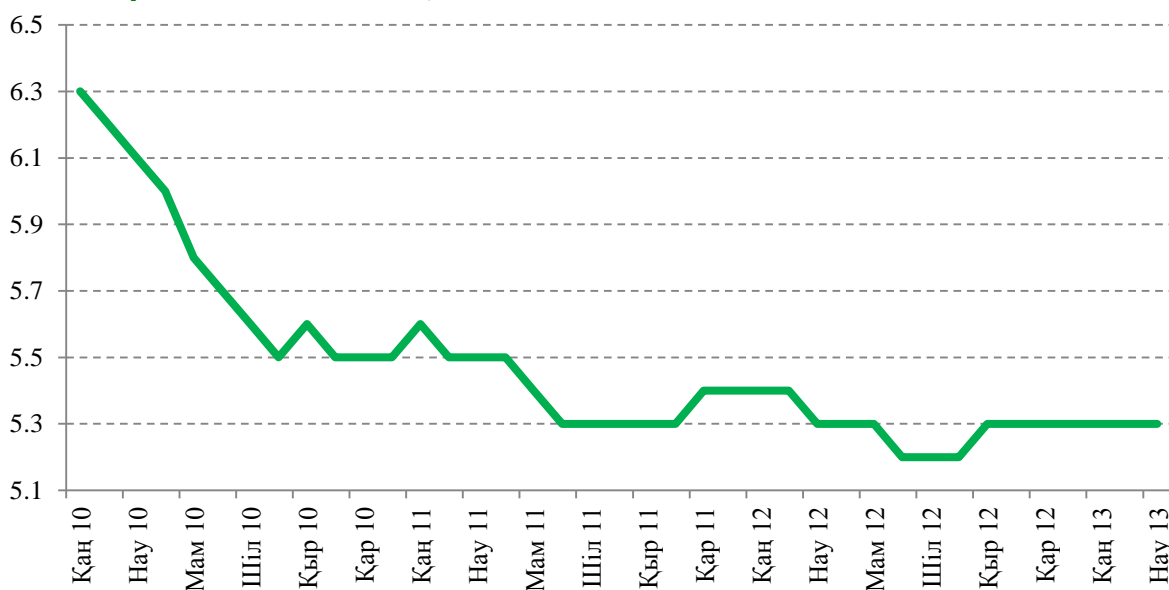
2013 жылғы қаңтар-наурызда нақты қызметкерлер санының өсуі 2012 жылғы тиісті кезеңімен салыстырғанда 3,0% құрады және жоғары не төмен деңгейде экономикалық қызметтердің барлық түрлері бойынша байқалды.

Мынадай төрт салада: ауыл шаруашылығында, орман және балық шаруашылығында; көлік және қоймада сақтау; ақпарат және байланыс; жылжымайтын мүлікпен операциялар саласында жұмыспен қамтылғандар санының азаюы байқалды.

Бұл ретте бір саладағы санның азаюы басқа салалардағы өсумен толық жабылды. Нәтижесінде жұмыссыздық деңгейі 2013 жылғы 1-тоқсанда алдыңғы кезеңдегі деңгейде (5,3%) сақталды, ал 2012 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 0,1 пайыздық тармаққа төмендеді (22-график).

22-график

Нақты жұмыссыздық деңгейі, %

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

2.3.2. Жалақы және өнімділік

2012 жылғы 4-тоқсанда орташа айлық жалақы өткен жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда номиналды көрсетуде 8,2%-ға (2012 жылғы 3-тоқсанда – 10,7% өсті), ал нақты көрсетуде 2,4%-ға (өсуі – 5,6%) ұлғайды.

Алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда номиналдық жалақы 5,8%-ға өсті, ал нақты жалақы 3,8%-ға өсті.

2012 жылғы желтоқсанда 2011 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда номиналды көрсетудегі жалақы неғұрлым жоғары дәрежеде мынадай салаларда: «әкімшілік және қосымша қызмет көрсету саласындағы қызмет» 14,9%-ға; «қаржылық және сақтандыру қызметі» – 12,1%-ға; «көтерме және бөлшек сауда; автомобильдер мен мотоциклдерді жөндеу» – 11,5%-ға; «жылжымайтын мүлікпен операциялар» – 11,1%-ға жоғарылады.

«Өнер, ойын-сауық және демалыс» қызметінде жалақы 1,5%-ға төмендеді.

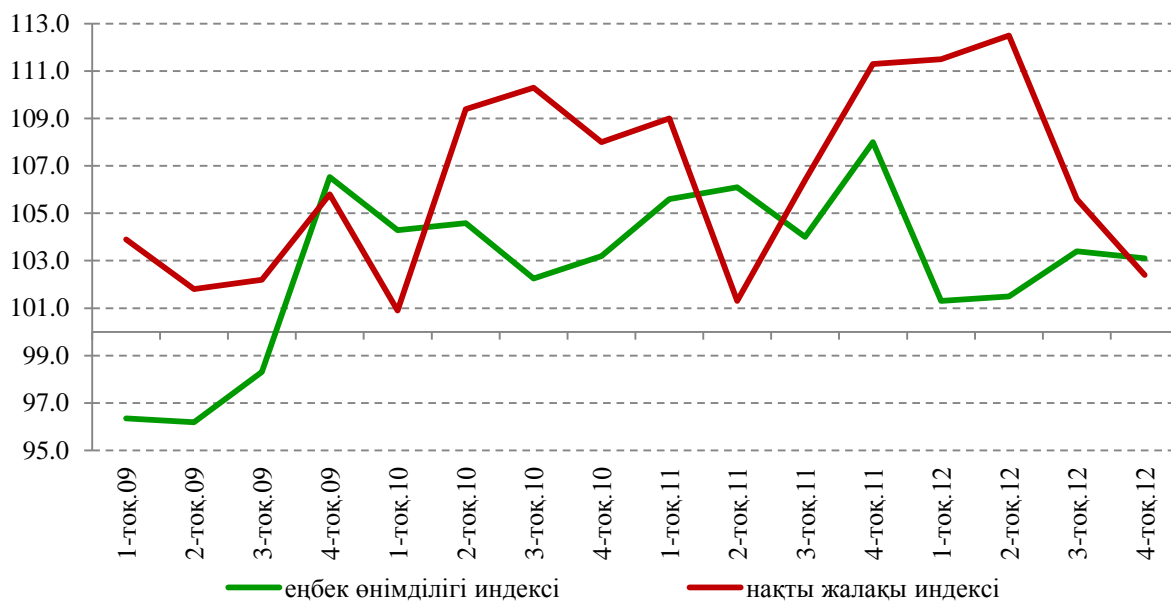
2012 жылғы желтоқсанда жалақының ең жоғары мөлшері ақшалай көрсетуде «аумақтан тыс ұйымдардың және органдардың қызметінде» (405,4 мың теңге), сондай-ақ «қаржылық және сақтандыру қызметінде» (267,7 мың теңге), ең төменгісі – «ауыл шаруашылығы, орман және балық шаруашылығында» (55,7 мың теңге) қалыптасты.

2012 жылғы 4-тоқсанда қызметкерлердің нақты көрсетудегі жалақысы 2,4%-ға өсті, бұл алдыңғы үш кезеңде қалыптасқан өсу қарқынынан төмен (2012 жылғы 1-тоқсанда – 11,5%-ға өсті; 2012 жылғы 2-тоқсанда – 12,5%-ға өсті, 2012 жылғы 3-тоқсанда – 5,6%-ға өсті).

2012 жылғы 4-тоқсандағы жалақының және экономикада жұмыспен қамтылған адамдар санының өсу қарқынының баяулауы еңбек өнімділігі индексінің өсу қарқынына ықпал етті, ол 3,1% деңгейге дейін баяулады (Ұлттық Банктің бағалауы бойынша), ал бір тоқсан бұрын индекстің өсуі 3,4% құраған (23-график).

23-график

**Еңбек өнімділігінің және нақты жалақының динамикасы
(өткен жылғы тиісті кезеңге %-бен)**

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

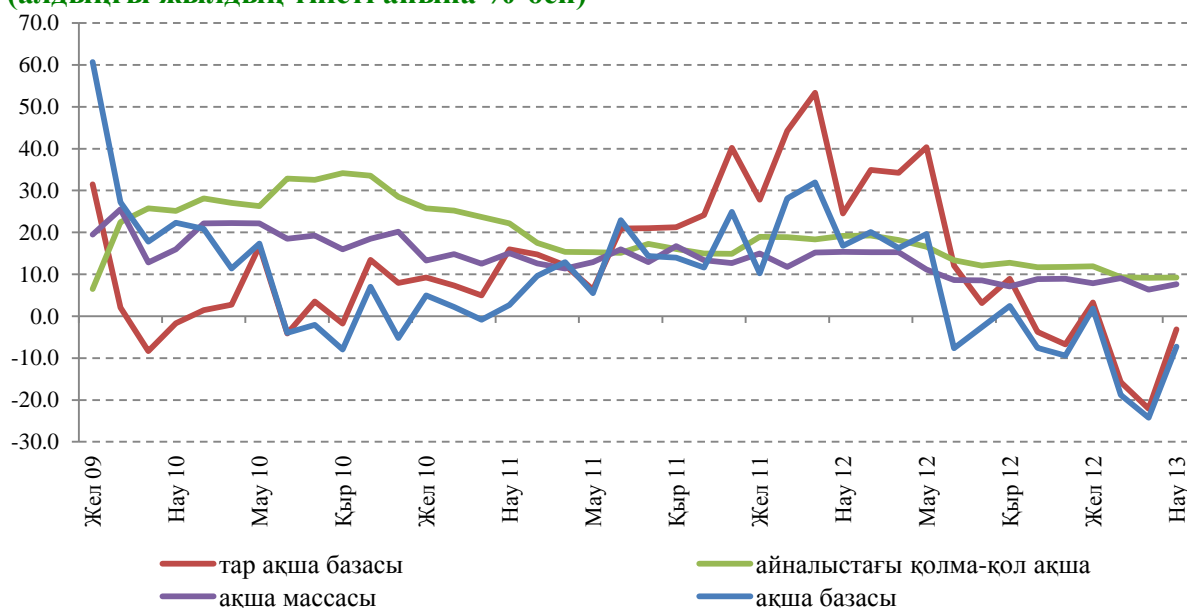
3. Ақша ұсынысы

3.1. Ақша агрегаттары

2013 жылғы 1-тоқсанда айналыстағы қолма-қол ақшаның және ақша массасы өсімінің жылдық қарқыны қалыпты болды, ал ақша базасы және тар ақша базасы жылдық көрсетуде қысқарды (24-график).

24-график

Ақша агрегаттарының динамикасы (алдыңғы жылдың тиісті айына %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

3.1.1. Ақша базасы

2013 жылғы 1-тоқсанда ақша базасы 5,4%-ға кеңейіп, 2013 жылғы наурыздың аяғында 3045,0 млрд. теңге болды. Тар ақша базасы 2835,8 млрд. теңгеге дейін 0,2%-ға кеңейді.

2013 жылғы наурызда 2012 жылғы наурызбен салыстырғанда ақша базасы 7,2%-ға тарылды.

Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері 2013 жылғы наурызда 2012 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда 27,6 млрд. АҚШ долл. дейін 13,1%-ға төмендеді. Ұлттық Банктегі Үкіметтің шотына валютаның келіп түсуі Ұлттық Банкте банктердің шетел валютасындағы корреспонденттік шоттарындағы қалдықтардың азаюымен, валютаны ішкі валюта нарығында сатумен, ішкі валюта нарығында валютаны сатумен, Үкіметтің сыртқы борышына қызмет көрсету операцияларымен, алтынвалюта резервтерінің шоттарынан Ұлттық қордың активтерін толықтырумен бейтараптандырылды. Соның нәтижесінде таза валюталық қорлар (ЕАВ) қаралып отырған кезеңде 20,1%-ға азайды. Жүргізілген операциялар нәтижесінде алтындағы активтер әлем нарықтарында оның бағасының төмендеуіне қарамастан 23,3%-ға өсті.

2013 жылғы наурызда 2012 жылғы наурызбен салыстырғанда Ұлттық қордың активтерін қоспағанда, Ұлттық Банктің таза ішкі активтері көбінесе банктер алдындағы қысқа мерзімді ноттар бойынша міндеттемелердің азаюы есебінен өсті (2-кесте).

2-кесте

**Ұлттық Банктің активтері мен пассивтерінің өзгеру динамикасы
(өткен жылдың тиісті кезеңіне %-бен)**

	12 ж. 2- тоқ	12 ж. 3- тоқ	12 ж. 4- тоқ	13 ж. 1- тоқ
Таза халықаралық резервтер	-6,6	-7,4	-3,6	-13,1
Таза ішкі активтер	51,2	25,0	73,5	95,7
Үкіметке таза талаптар	-42,7	11,3	26,8	9,0
Экономикаға талаптар	129,8	256,2	596,5	262,7
Басқа таза ішкі активтер	0,1	-19,5	-18,3	-1,9
Ақша базасы	19,6	2,4	1,9	-7,2
Тар ақша базасы	40,4	9,0	3,3	-3,1

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

3.1.2. Ақша массасы

2013 жылғы 1-тоқсанда ақша массасы 11078,2 млрд. теңгеге дейін 5,3%-ға ұлғайды.

2013 жылғы наурызда 2012 жылғы наурызбен салыстырғанда оның өсуі банк жүйесінің таза сыртқы активтерінің, сол сияқты ішкі активтерінің де ұлғаюы нәтижесінде 7,6% болды (3-кесте).

3-кесте

**Ақша массасының өзгеру динамикасы
(алдыңғы жылдың тиісті кезеңіне %-бен)**

	12 ж. 2- тоқ	12 ж. 3- тоқ	12 ж. 4- тоқ	13 ж. 1- тоқ
Таза сыртқы активтер	-10,7	-15,6	11,6	5,7
Ішкі активтер	31,9	25,7	2,1	14,6
Үкіметке таза талаптар	-51,5	200,4	58,9	209,9
Экономикаға талаптар	14,0	11,2	11,9	11,1
Басқа таза ішкі активтер	4,9	2,0	-18,5	-13,6
Ақша массасы	11,2	7,1	7,9	7,6
Айналыстағы қолма-қол ақша	16,6	12,8	11,9	9,2
Резиденттердің депозиттері	10,4	6,2	7,2	7,4

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Банк жүйесінің таза сыртқы активтерінің құрылымында 2013 жылғы наурызда 2012 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда банктердің таза сыртқы активтері өсті, ал Ұлттық қордың активтерін қоспағанда, Ұлттық Банктің таза сыртқы активтері төмендеді. Банктердің таза сыртқы активтерінің өсуі, көбінесе резидент еместер алдындағы банктер міндеттемелерінің төмендеуіне байланысты болды.

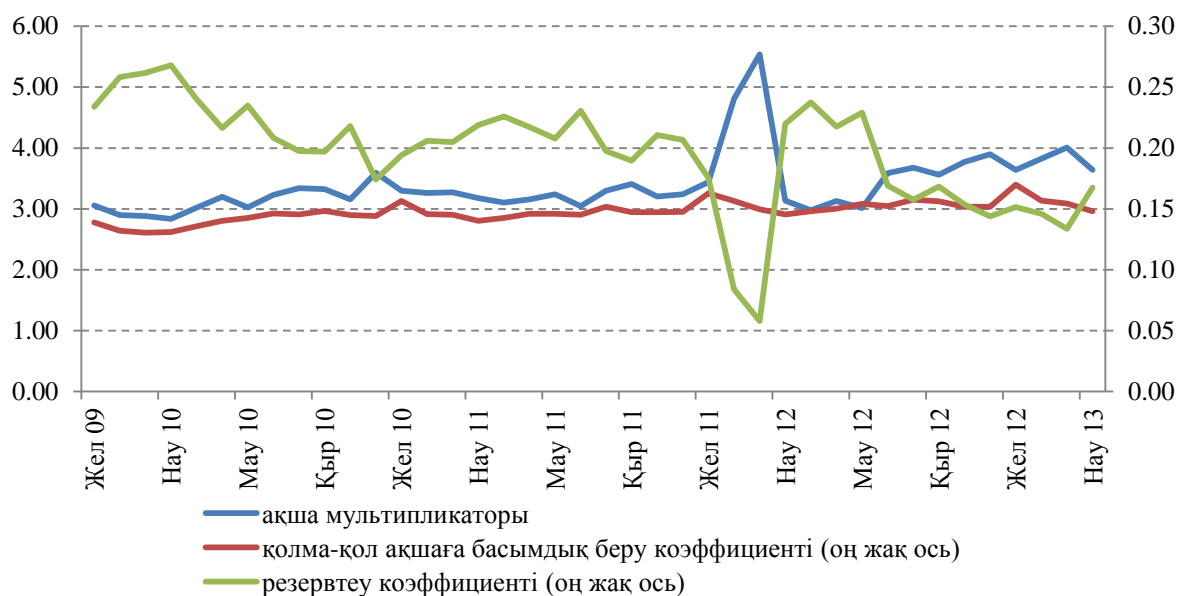
Қаралып отырған кезеңде ақша массасының негізгі құрамдас бөліктерінің құрылымында банк жүйесіндегі резиденттер депозиттерінің өсу қарқынымен салыстырғанда айналыстағы қолма-қол ақшаның неғұрлым тез өсу қарқыны тіркелді. Нәтижесінде ақша массасының құрылымындағы резиденттер депозиттерінің үлесі 2012 жылғы наурыздағы 87,3%-дан 2013 жылғы наурыздың қорытындылары бойынша 87,1%-ға дейін төмендеді.

Ақша мультипликаторы ақша базасының тарылуы кезінде ақша массасының өсуі нәтижесінде 2012 жылғы наурыздағы 3,14-тен 2013 жылғы наурызда 3,64-ке дейін

өсті. Бұған қолма-қол ақшаға басымдық беру коэффициентінің өзгермеген деңгейде қалған кезде резервтеу коэффициентінің төмендеуі де себепші болды (25-график).

25-график

Ақша мультипликаторының және оның құрамдас бөліктерінің динамикасы

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

3.1.3. Айналыстағы қолма-қол ақша

Айналыстағы қолма-қол ақша көлемі 2013 жылғы 1-тоқсанда 1428,4 млрд. теңгеге дейін 6,5%-ға өсті.

2013 жылғы наурызда 2012 жылғы наурызбен салыстырғанда айналыстағы қолма-қол ақша 9,2%-ға ұлғайды. Бұл ретте, банктер қассаларынан қолма-қол ақшаны беру 1,6 трлн. теңгеге дейін 26,3%-ға, ал банктердің қассаларына түсімдер – 1,5 трлн. теңгеге дейін 24,6%-ға өсті.

2013 жылғы наурызда 2012 жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда қолма-қол ақшаның өсуі айырбастау пункттерінің шетел валютасын сатудан түскен түсімдерінің қысқаруына, жеке тұлғалардың шоттарынан түсетін түсімдердің қысқаруына, банкоматтарды күшейтуге берілетін қаражаттың ұлғаюына және қарыздар бойынша түсетін түсімдердің азаюына байланысты болды. Бұл ретте аталған факторлардың қолданысы қарастырылып отырған кезеңде тіркелген еңбекақы, зейнетақы мен жәрдемақы төлеуге алынған ақшаның қысқаруымен, тауарлар, қызметтер мен орындалған жұмыстарға ақы төлеуге берген ақшаның өсуімен, Қазақстан бойынша және шот ашпай-ақ ақша аударымдарының жүйесі арқылы шетелден біржолғы аударымдар арқылы түсетін түсімнің ұлғаюымен бейтараптандырылмады.

3.2. Қаржы нарығы

3.2.1. Резиденттердің депозиттері

Резиденттердің депозиттері 2013 жылғы 1-тоқсанда 7,3%-ға артып, 2013 жылғы наурыздың соңында 9649,9 млрд. теңгені құрады. Заңды тұлғалардың депозиттері 9,5%-ға артып, жеке тұлғалардың депозиттері 3,7%-ға ұлғайды.

Депозиттер құрамындағы мерзімді депозиттердің көлемі (ХВҚ жіктелімі бойынша – «басқа депозиттер»¹) 2013 жылғы 1-тоқсанда 3,9%-ға артып, 2013 жылғы наурыздың соңында 6167,5 млрд. теңгені құрады. Ұлттық валютадағы мерзімді депозиттер 4144,5 млрд. теңгеге дейін 4,7%-ға артты, ал шетел валютасындағы мерзімді депозиттер 2022,9 млрд. теңгеге дейін 2,4%-ға ұлғайды. Депозиттік базаның жалпы көлеміндегі мерзімді депозиттердің үлес салмағы тоқсан ішінде 66,0%-дан 63,9%-ға дейін төмендеді.

2013 жылғы 1-тоқсанда депозиттік базаның жай-күйі заңды тұлғалардың валюталық жинақ ақшаларының 27,2%-ға ұлғаюына байланысты шетел валютасындағы депозиттердің едәуір өсуімен сипатталды. Нәтижесінде 2013 жылғы 1-тоқсанда шетел валютасындағы депозиттер 15,2%-ға артып, 3089,6 млрд. теңгені құрады, ал ұлттық валютадағы депозиттер 6560,3 млрд. теңгеге дейін 3,9%-ға ғана өсті.

Заңды тұлғалардың валюталық жинақтар көлемінің өсуі (2013 жылғы қаңтар және наурыз айларында тиісінше 7,6%-ға және 23,6%-ға) депозит нарығын долларландыру дәрежесінің ұлғаюына және ұлттық валютадағы депозиттердің үлес салмағының 2012 жылғы желтоқсандағы 70,2%-дан 2013 жылғы наурыздағы 68,0%-ға дейін төмендеуіне алып келді.

Осылайша, 2013 жылғы 1-тоқсандағы заңды тұлғалардың шоттарына ұлттық валютаның әкелінуі банктердің ресурстық базасы ұлғаюының негізгі көзі болып табылды. Бұл ретте заңды тұлғалардың теңгедегі депозиттерінің өсуі де оң динамиканы көрсетті, ол 2013 жылғы ақпанда және наурызда (тиісінше өсім 1,2% және 3,9%) (4-кесте).

4-кесте

**Резиденттер депозиттерінің өзгеру динамикасы
(алдыңғы жылғы желтоқсанға %-бен)**

	2010 наурыз	2011 наурыз	2012 наурыз	2013 наурыз
Резиденттердің депозиттері	4,4	6,7	7,1	7,3
<i>жеке тұлғалар</i>	<i>2,1</i>	<i>3,7</i>	<i>4,3</i>	<i>3,7</i>
<i>банктік емес заңды тұлғалар</i>	<i>5,3</i>	<i>8,0</i>	<i>8,5</i>	<i>9,5</i>
Теңгемен депозиттер	13,3	12,4	3,5	3,9
Шетел валютасымен депозиттер	-7,2	-3,8	15,0	15,2

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Осының алдындағы тоқсанмен салыстырғанда 2013 жылғы 1-тоқсанда салымдар бойынша сыйақы мөлшерлемесі біршама өсті, бұл наурыздағы ұлттық валютадағы мөлшерлемелердің өсуімен және ақпандағы шетел валютасындағы мөлшерлемелердің өсуімен байланысты болды.

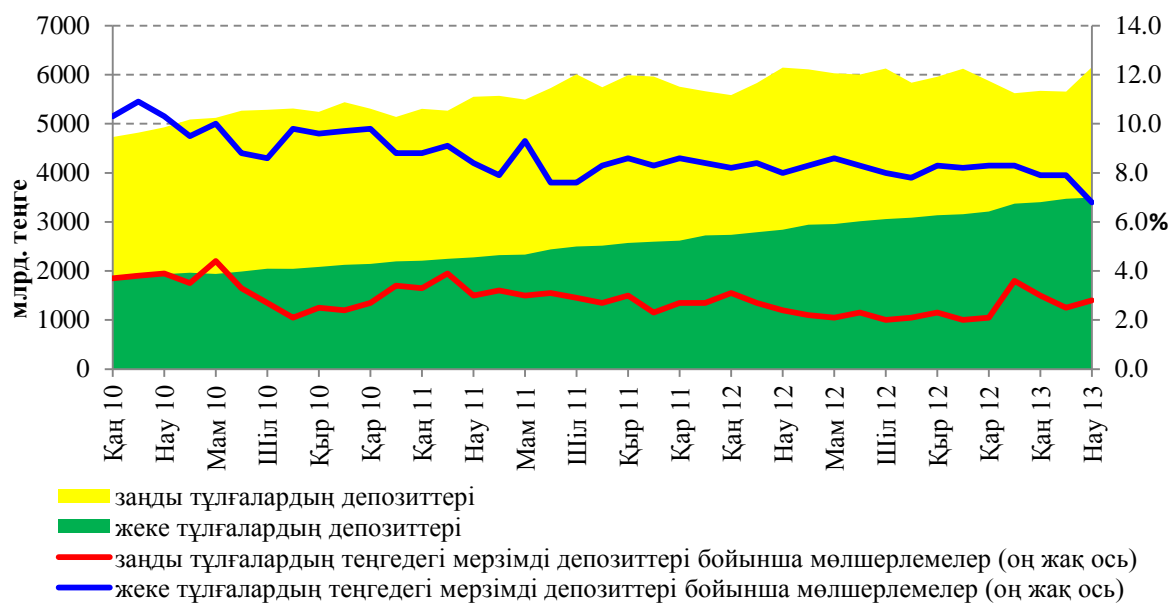
Нәтижесінде, теңгедегі депозиттер бойынша мөлшерлемелердің орташа мәні 2013 жылғы 1-тоқсанда 4,4%-ға дейін (2012 жылғы 4-тоқсанда – 3,7%), еркін айырбасталатын валютадағы депозиттер бойынша – 3,62%-ға дейін (3,2%) өсті.

Банктік емес заңды тұлғалардың теңгедегі мерзімді депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 2013 жылғы наурызда 2,8% болды (2012 жылғы желтоқсанда – 3,6%), ал жеке тұлғалардың депозиттері бойынша – 6,8% (8,3%) болды (26-график).

¹ Басқа депозиттер – белгілі бір уақыт кезеңі өткеннен кейін ғана алынуы мүмкін немесе қарапайым коммерциялық операцияларда қолдану үшін барынша ыңғайлы және негізінен, жинақтау тетіктеріне қойылатын талаптарға жауап беретін әртүрлі шектеулерге ие жинақтық және мерзімді депозиттер.

26-график

Депозиттердің және сыйақы мөлшерлемелерінің динамикасы

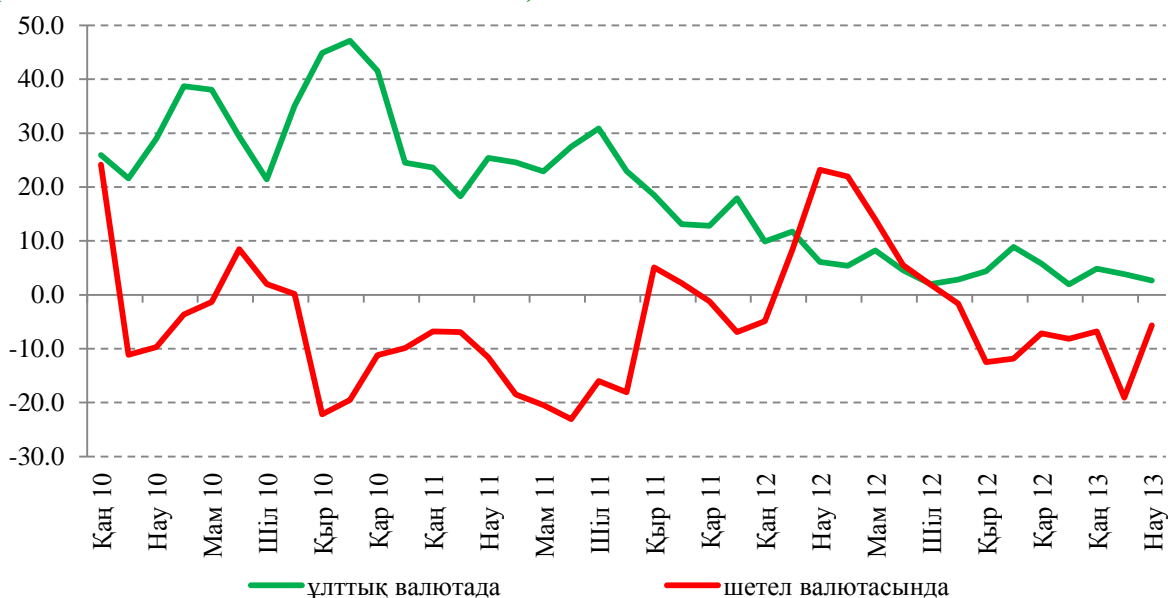

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылғы 1-тоқсанда заңды тұлғалар депозиттерінің көлемі 6154,2 млрд. теңгеге дейін 9,5%-ға көтерілді, бұл ретте жылдық көрсетілімде өсім (2012 жылғы наурызбен салыстырғанда 2013 жылғы наурызда) 0,2% болды. Заңды тұлғалардың ұлттық валютадағы депозиттері жылдық көрсетілімде 2,7%-ға жоғарылады, ал шетел валютасындағы депозиттер 5,7%-ға төмендеді (27кесте).

27-график

Заңды тұлғалар депозиттерінің өзгеру динамикасы (алдыңғы жылдың тиісті кезеңіне %)

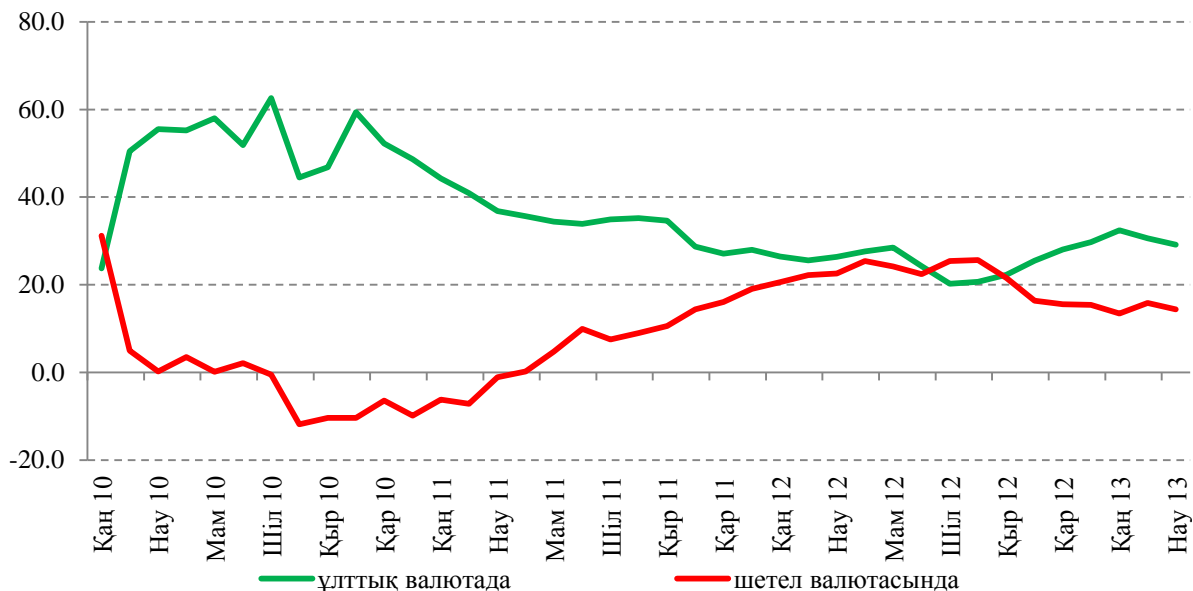
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Жеке тұлғалар депозиттерінің көлемі 2013 жылғы 1-тоқсанда 3495,7 млрд. теңгеге дейін 3,7%-ға өсті, бұл ретте жылдық көрсетілімдегі өсім 23,1%-ды құрады.

Жеке тұлғалардың ұлттық валютадағы депозиттері жылдық көрсетілімде 29,2%-ға өсті, шетел валютасындағы депозиттер 14,4%-ға ұлғайды (28-график).

28-график

**Жеке тұлғалар депозиттерінің өзгеру динамикасы
(алдыңғы жылдың тиісті кезеңіне %)**

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

3.2.2. Экономика кредиттер

2013 жылғы 1-тоқсанда банктердің экономикаға кредиттері 10118,2 млрд. теңгеге дейін 1,6%-ға өсті. Заңды тұлғаларға кредиттер 2013 жылғы қаңтар-наурызда 7152,4 млрд. теңгені құрап, 0,7%-ға ұлғайды, жеке тұлғаларға кредиттер 2965,8 млрд. теңгеге дейін 3,9%-ға өсті.

Кредиттердің ұлттық валютадағы көлемі 7262,6 млрд. теңгеге дейін 3,1%-ға ұлғайды, шетел валютасындағы көлемі 2855,6 млрд. теңгеге дейін 2,1%-ға азайды.

2013 жылғы қаңтар-наурызда ұзақ мерзімді кредиттеу 8172,1 млрд. теңгеге дейін 2,1%-ға өсті, қысқа мерзімді кредиттеу 1946,2 млрд. теңгені құрап, 0,5%-ға төмендеді. Нәтижесінде ұзақ мерзімді кредиттердің үлес салмағы 2012 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 2013 жылғы наурызда 80,4%-дан 80,8%-ға дейін көтерілді.

2013 жылғы наурызда банктік емес заңды тұлғаларға ұлттық валютада берілген кредиттер бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 10,6%-ға дейін (2012 жылғы желтоқсанда 10,3%) артты, ал жеке тұлғаларға теңгемен берілген кредиттер бойынша біршама 21,6% (2012 жылғы желтоқсанда – 21,2%) болды. Бұл ретте, тұтастай алғанда, 2013 жылғы 1-тоқсанда қарыз беру құны алдыңғы кезең деңгейінде сақталып, іс жүзінде өзгерген жоқ (29-график).

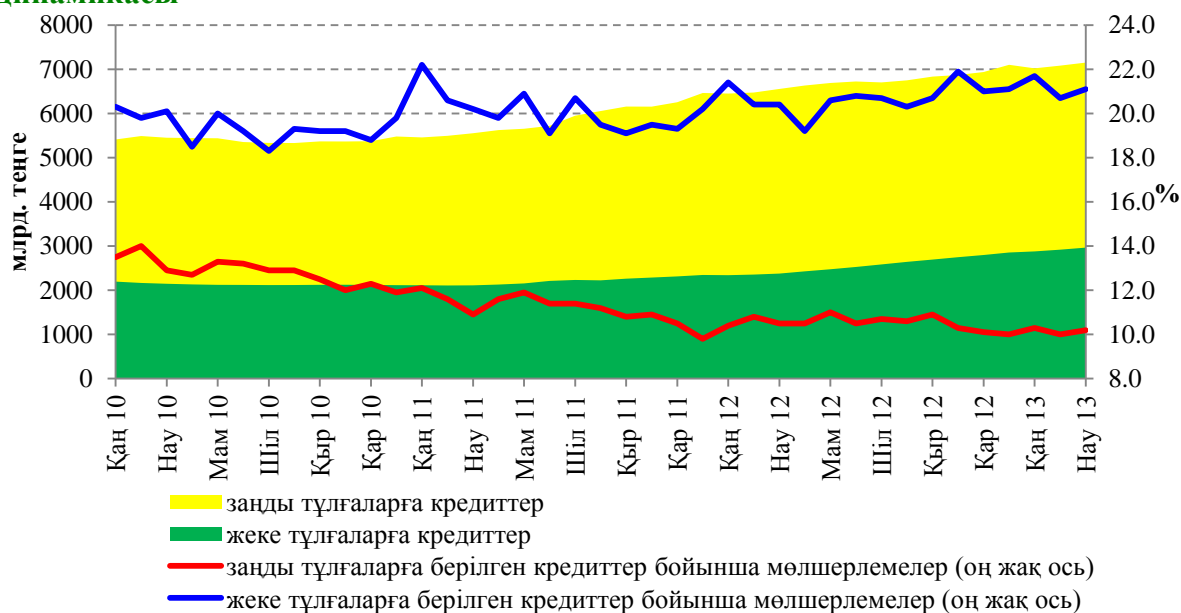
Кредиттеу объектілері бойынша кредиттердің құрылымында берешектің негізгі көлемі айналым қаражатын иемденуге берілген кредиттер (26,9%), басқа да мақсаттарға (22,6), жаңа құрылыс пен қайта жаңартуға (14,0%), сондай-ақ азаматтардың тұтыну мақсаттарына (15,8%) берілген кредиттерге тиесілі болды.

Салалар бойынша алғанда банктердің экономикаға берілген кредиттері бойынша ең көп берешек басқа салаларға (өндірістік емес салаға және жеке қызметке) – 46,0%, саудаға – 20,2%, құрылысқа – 13,5%, өнеркәсіпке – 12,0% тиесілі болды.

2013 жылғы 1-тоқсанда өнеркәсіпті кредиттеу 1,3%-ға, көлікті – 0,3%-ға, сауданы – 2,3%-ға, ауыл шаруашылығын кредиттеу 7,8%-ға, – 2,7%-ға ұлғайды. Құрылысты кредиттеу 2,5%-ға, байланысты кредиттеу 5,4%-ға төмендеді.

29-график

Экономикаға кредиттер және олар бойынша сыйақы ставкаларының динамикасы

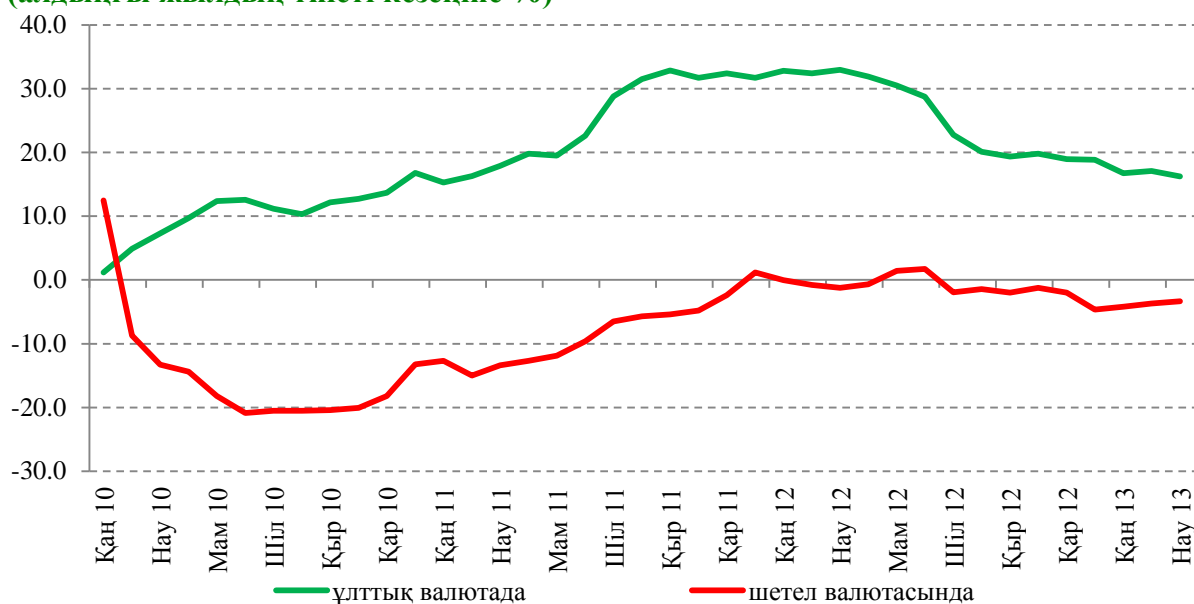
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Занды тұлғаларға кредиттердің көлемі жылдық көрсетілімде (2012 жылғы наурызбен салыстырғанда 2013 жылғы наурызда) 13,2%-ға өсті. Орналастыру мерзімдері бойынша кредиттердің құрылымында өзгерістер болды. Занды тұлғаларды кредиттеудің жалпы көлемінде орта және ұзақ мерзімді кредиттердің үлесі 2013 жылғы наурыздың аяғында 74,6% құрады, ал 2012 жылғы желтоқсанда ол 74,2%-ға жеткен болатын.

Занды тұлғалардың ұлттық валютадағы кредиттері жылдық көрсетілімде 16,3%-ға ұлғайды, шетел валютасында – 3,4%-ға төмендеді (30-график).

30-график

Занды тұлғаларға берілген кредиттердің динамикасы (алдыңғы жылдың тиісті кезеңіне %)

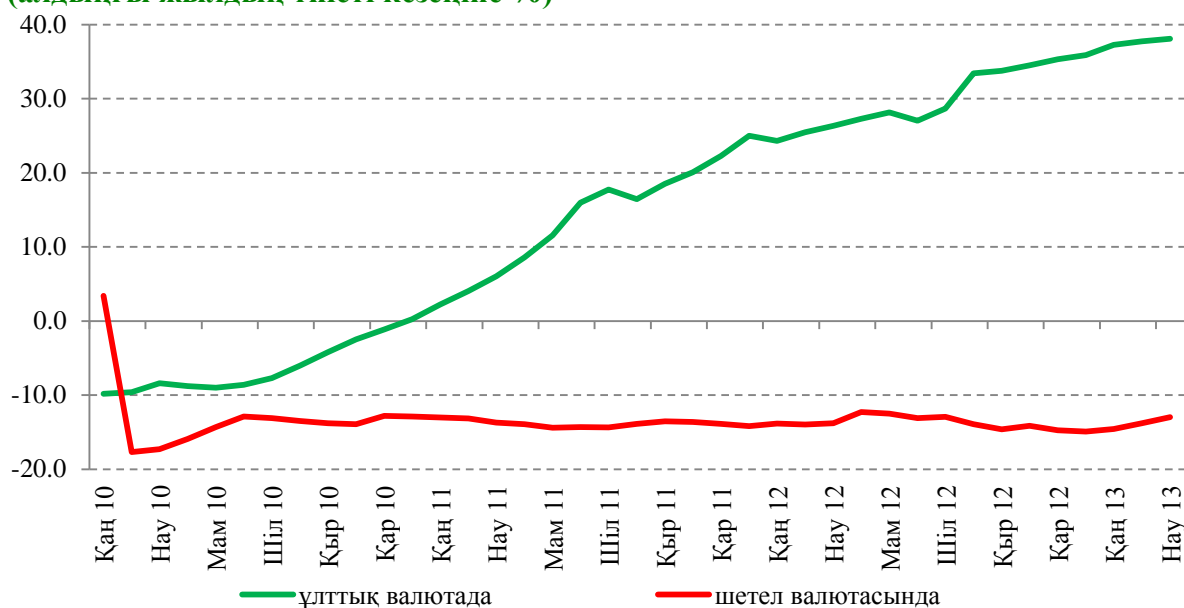
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Жеке тұлғаларға берілген кредиттердің көлемі 2012 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда 2013 жылғы наурызда 24,7%-ға көтерілді. Жеке тұлғаларды кредиттеудің жалпы көлеміндегі орташа және ұзақ мерзімді кредиттердің үлесі 2012 жылғы желтоқсанда болған 95,6%-бен салыстырғанда 2013 жылғы наурыздың соңында азғана ұлғайды және 95,7%-ды құрады.

Халыққа ұлттық валютада берілген кредиттер жылдық көрсетілімде 38,1%-ға көтерілгенін, ал шетел валютасында 13,0%-ға төмендегенін көрсетті (31-график).

31-график

**Халыққа берілген кредиттердің динамикасы
(алдыңғы жылдың тиісті кезеңіне %)**

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

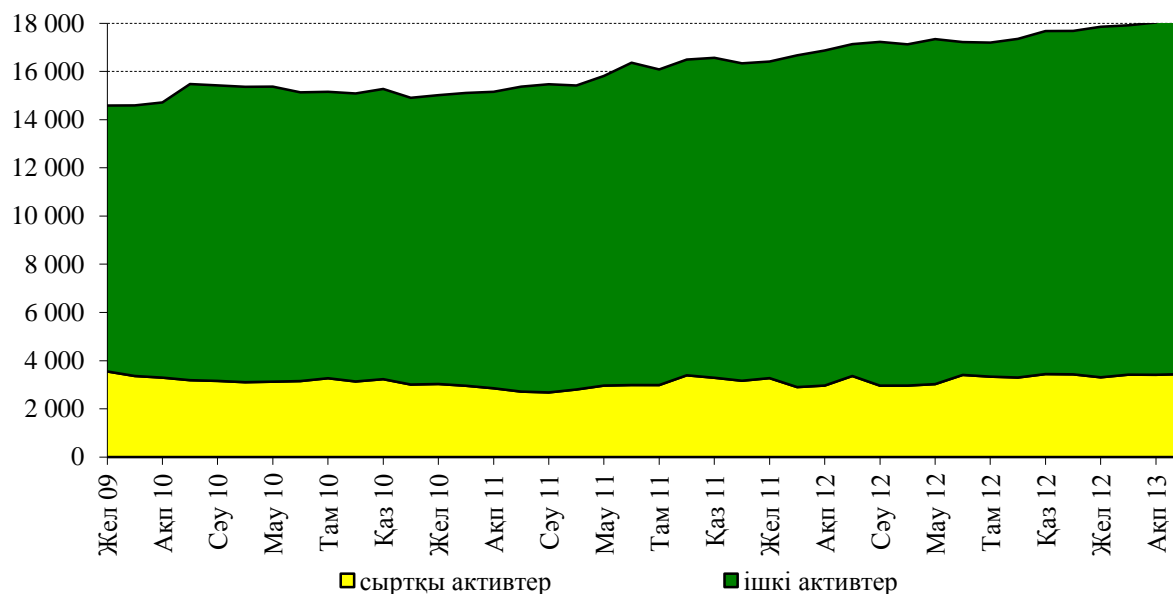
3.2.3. Банктердің активтері және міндеттемелері

– **Активтер**

2013 жылғы 1-тоқсанда монетарлық шолуға сәйкес есептелінген банктер активтерінің мөлшері 18,6 трлн. теңгеге дейін 4,0%-ға ұлғайды. Жылдық көрсетілімде (2012 жылғы наурызбен салыстырғанда 2013 жылғы наурызда) банктердің активтері 8,4%-ға ұлғайды (32-график).

32-график

Банктер активтерінің динамикасы, млрд. теңге

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

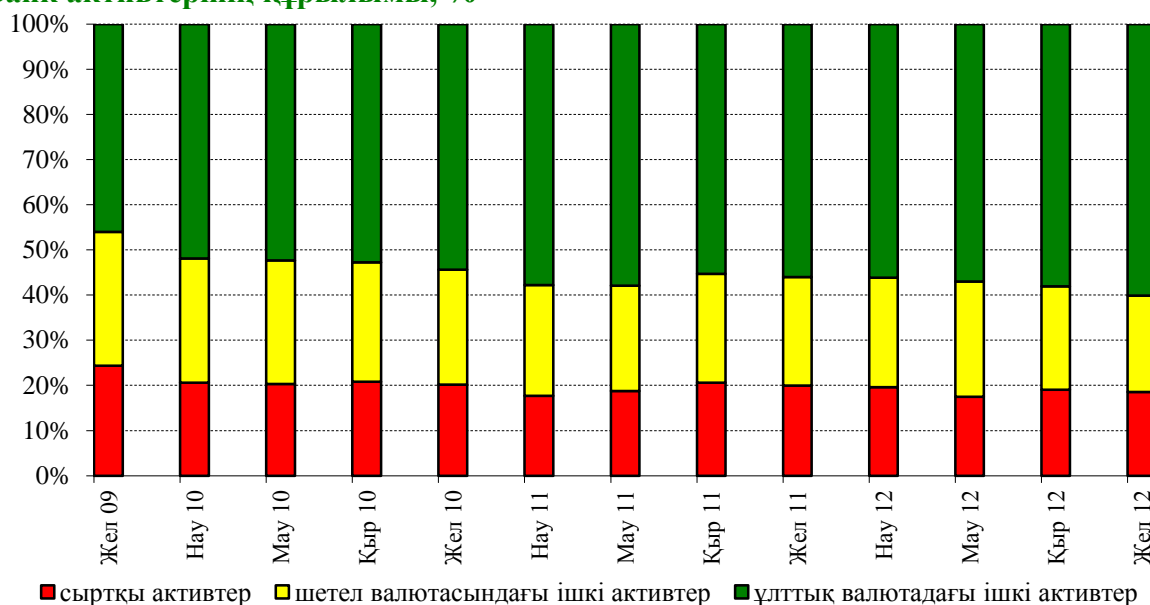
Банктердің сыртқы активтері 2013 жылғы наурызда активтердің жалпы көлемінен 18,5% немесе 22,8 млрд. АҚШ долл. болды. 2012 жылғы наурыздан салыстырғанда олар 0,3%-ға ұлғайды.

Сыртқы активтер құрылымында 2013 жылғы наурызда резидент еместерге берілген кредиттер 47,9% (2012 жылғы желтоқсанда – 50,9%), резидент еместерде орналастырылған депозиттер – 32,1% (2012 жылғы желтоқсанда – 27,7%), резидент еместердің бағалы қағаздары – 6,1% (2012 жылғы желтоқсанда – 4,7%), алуға басқа да шоттар – 13,9% (2012 жылғы желтоқсанда – 16,7%) болды.

Ішкі активтердің үлесіне 2013 жылғы наурызда 81,5% немесе 15,1 трлн. теңге тиесілі, оның ішінде ұлттық валютадағы ішкі активтер 74,2% немесе 11,2 трлн. теңге, шетел валютасындағы ішкі активтер – 25,8% немесе 3,9 трлн. теңге болды. 2013 жылғы 1-тоқсанда ішкі активтер 4,0%-ға ұлғайды, оның ішінде ұлттық валютада 4,7%-ға көтерілді, шетел валютасында – 2,1%-ға артты (33-график).

33-график

Банк активтерінің құрылымы, %

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылғы 1-тоқсанда банк активтері сапасының белгілі өзгерісін атап өтуге болады. Мәселен, стандартты активтердің үлесі 46,7%-дан 48,5%-ға дейін ұлғайды, күмәнді активтердің үлесі 31,2%-дан 30,9%-ға дейін төмендеді, үмітсіз активтердің үлесі 22,1%-дан 20,7%-ға дейін азайды.

Күмәнді активтер құрылымында 1 және 5-санаттағы активтердің төмендегені және 2, 3 және 4-санаттағы активтердің ұлғайғаны байқалады. Күмәнді активтер құрамында 1-санаттағы активтердің үлесі 32,2%-дан 29,5%-ға дейін төмендеді, 2-санаттағылар 14,3%-дан 17,9%-ға дейін ұлғайды, 3-санаттағылар 26,8%-дан 26,9%-ға дейін ұлғайды, 4-санаттағылар – 9,6%-дан 11,7%-ға дейін көбейді, 5-санаттағылар – 17,0%-дан 14,1%-ға дейін азайды.

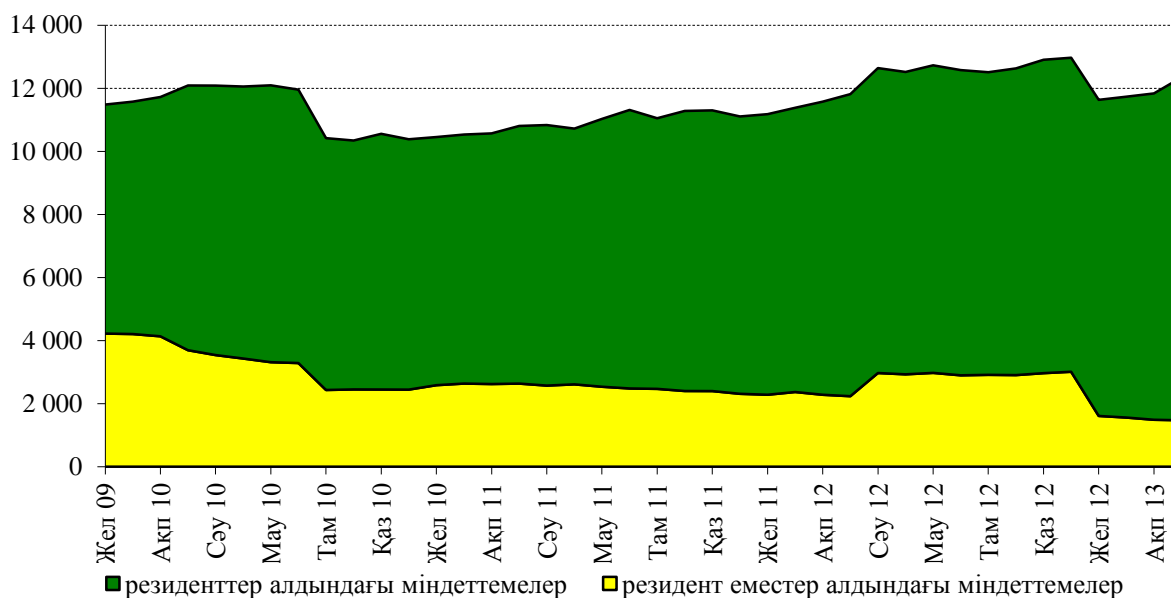
Жалпы алғанда, 2013 жылғы 1-тоқсандағы монетарлық шолу бойынша банк активтері аздаған ұлғаюды көрсетті. Бұл ретте стандартты активтер үлесінің азғана ұлғаюы және күмәнді және үмітсіз активтер үлестерінің азаюы байқалып отыр.

– Міндеттемелер

2013 жылғы 1-тоқсанда банктердің монетарлық шолуға сәйкес есептелген міндеттемелерінің жалпы сомасы 6,1%-ға ұлғайды және наурыздың аяғында 12,3 трлн. теңге болды (34-график).

34-график

Банктер міндеттемелерінің динамикасы, млрд. теңге

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Банктердің резидент еместер алдындағы міндеттемелері 2012 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 2013 жылғы наурызда 1,5 трлн. теңгеге дейін (9,7 млрд. АҚШ долл.) 8,6%-ға төмендеді, 2012 жылдың тиісті айына 34,2%-ға төмендеді. 2013 жылғы наурыздың аяғында банктердің резидент еместер алдындағы міндеттемелері банктердің барлық міндеттемелері көлемінің 11,9%-ын қамтыды.

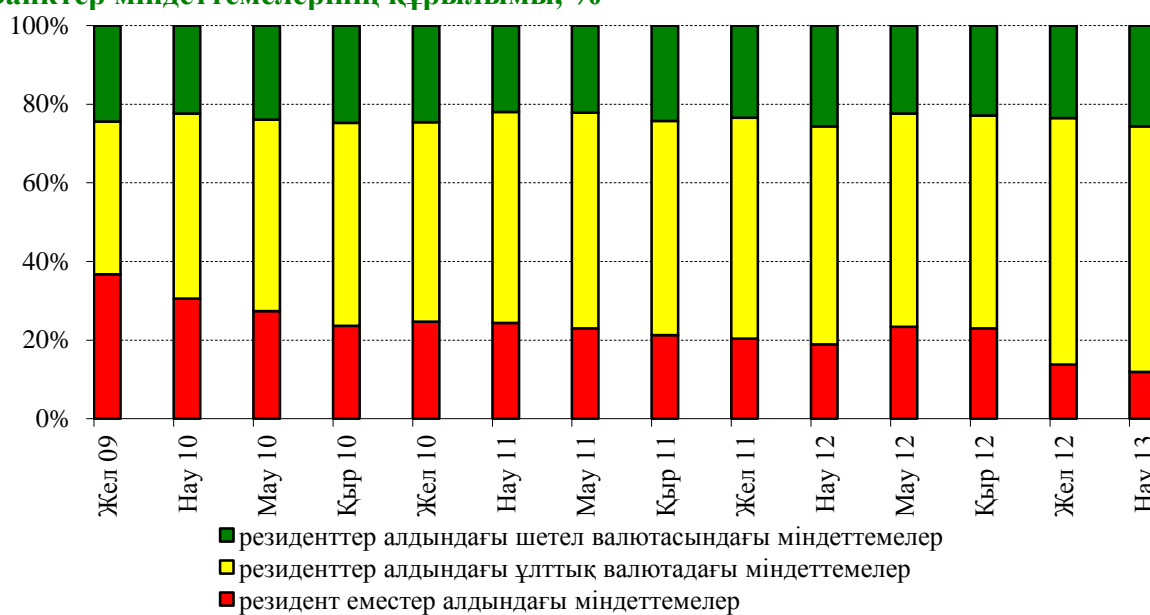
Банктердің резидент еместер алдындағы міндеттемелерінің құрылымында резидент еместердің депозиттері бойынша міндеттемелердің үлесі 2012 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 2013 жылғы наурызда 15,4% деңгейінде сақталды, бағалы қағаздар бойынша міндеттемелердің үлесі 63,5%-дан 66,0%-ға дейін ұлғайды, резидент еместерден алынған кредиттер тиісінше 19,5%-дан 17,0%-ға дейін өсті.

2013 жылғы 1-тоқсанда резиденттер алдындағы міндеттемелер 10,9 трлн. теңгеге дейін 8,5%-ға көтерілді, оның ішінде ұлттық валютадағы міндеттемелер 7,7 трлн. теңгеге дейін 5,8%-ға ұлғайды, шетел валютасындағы міндеттемелер 3,2 трлн. теңгеге дейін 15,7%-ға көтерілді (35-график).

Сондықтан, 2012 жылғы 1-тоқсанда банктердің міндеттемелері бойынша резиденттер алдындағы міндеттемелердің ұлғаюы және резидент еместер алдындағы міндеттемелер төмендегені байқалды.

35-график

Банктер міндеттемелерінің құрылымы, %

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

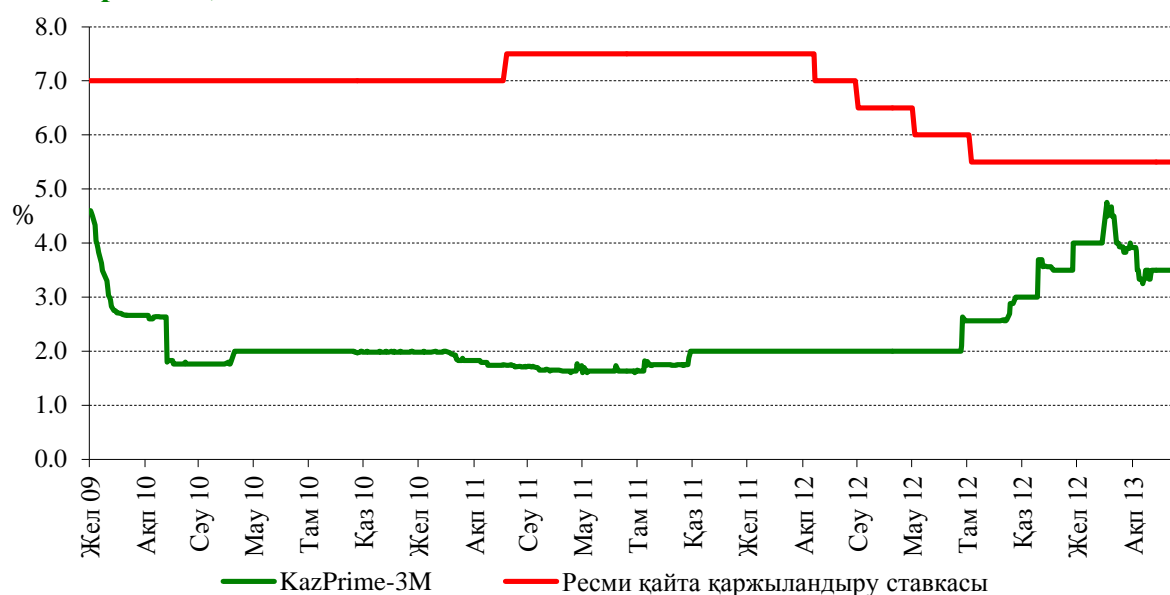
3.2.4. Қаржы нарығындағы мөлшерлемелер

2013 жылғы 1-тоқсанда банкаралық нарықта мөлшерлемелердің деңгейінің түрлі бағыттағы қозғалысы байқалды.

KazPrime индикаторы орташа алғанда 2012 жылғы 4-тоқсандағы 3,58%-дан 2013 жылғы 1-тоқсанда орташа алғанда 3,71% деңгейінде өсті. Бұл ретте 2012 жылғы желтоқсанның аяғында бұл индикатор 4,00%-ды құраған, ал 2013 жылғы наурыздың аяғында 3,50% болды (36-график).

36-график

KazPrime индикаторының динамикасы және ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесі, %

Дерек көзі: Қазақстан Қор Биржасы, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Автоматты РЕПО секторында мөлшерлемелер деңгейінің төмендеуі байқалды.

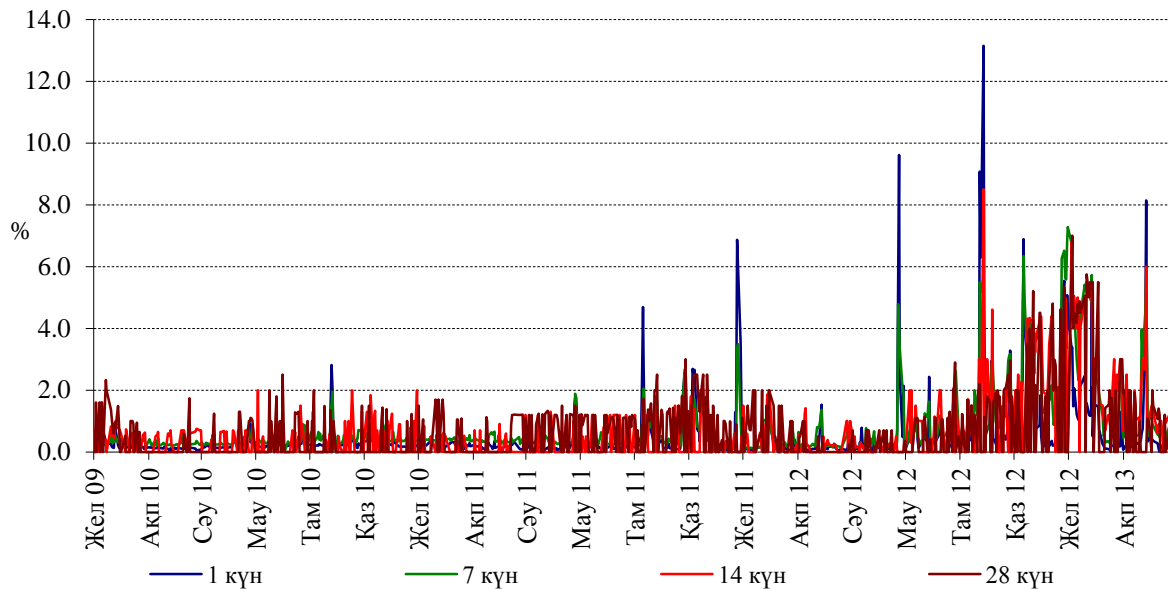
1-күндік операциялар бойынша орташа алынған мөлшерлеме автоматты РЕПО секторында 2013 жылғы 1-тоқсанда төмендеді және 0,69% (2012 жылғы 4-тоқсанда – 1,83%) болды. Бұл ретте оның ең көп деңгейі 8,14%, ал ең азы – 0,01% болды.

7-күндік РЕПО операциялары бойынша мөлшерлемелердің ауытқулары 2013 жылғы 1-тоқсанда 0,31%-дан 5,77%-ға дейін (орташа алынған мөлшерлеме 1,38% болды), 14-күндік РЕПО операциялары бойынша – 0,53%-дан 6,00%-ға дейін (орташа алынған мөлшерлеме 1,28% болды), 28-күндік РЕПО операциялары бойынша – 0,50%-дан 5,50%-ға дейін (орташа алынған мөлшерлеме 1,36% болды) диапазонда өтті (37-график).

Автоматты РЕПО секторындағы мәмілелер көлемі 2013 жылғы 1-тоқсанда өткен тоқсанмен салыстырғанда 46,1%-ға азайды.

37-график

РЕПО операциялары бойынша мөлшерлемелер динамикасы, %

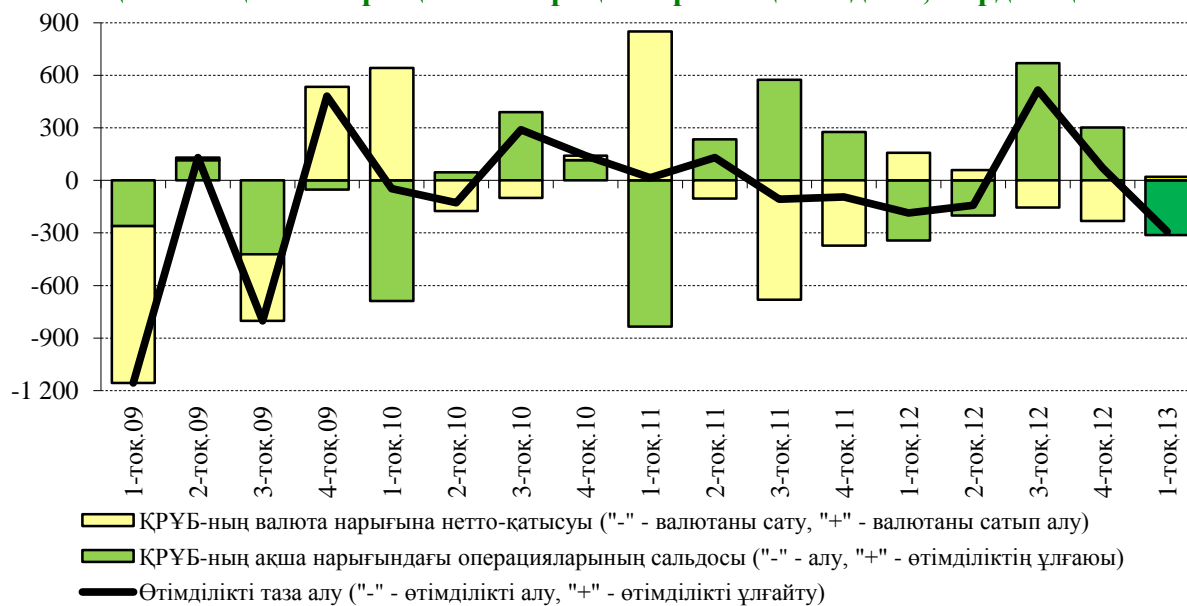
Дерек көзі: Қазақстан Қор Биржасы

4. Ақша-кредит саясатының құралдары және операциялары

2013 жылғы 1-тоқсанда ақша нарығында айтарлықтай ауытқулар байқалған жоқ. 2013 жылғы 1-тоқсанда Ұлттық Банктің қаржы нарығындағы операцияларының қорытындылары теңгелік өтімділікті алу болды (38-график).

38-график

Ұлттық Банктің ішкі нарықтағы операцияларының сальдосы, млрд. теңге

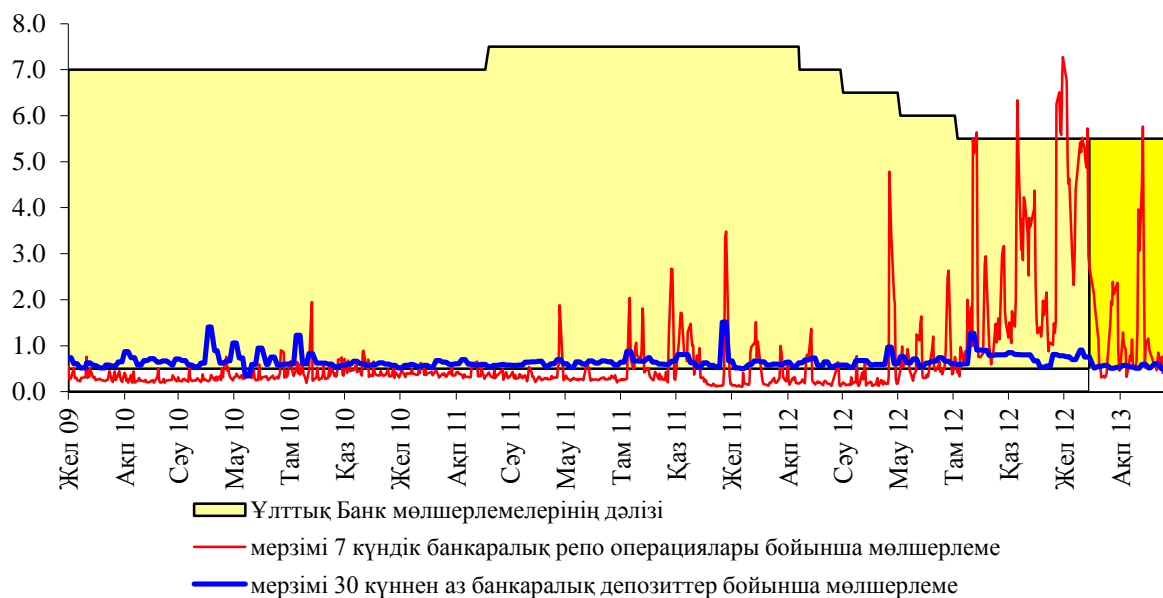
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылғы 1-тоқсанда Ұлттық Банктің мөлшерлемелер дәлізі өзгерген жоқ. Ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесі жылдық 5,5% деңгейінде сақталды. Банктерден тартылған депозиттер бойынша мөлшерлемелер де өзгерген жоқ: 7-күндік депозиттер бойынша мөлшерлеме 0,5%, 1-айлық депозиттер бойынша – 1,0% болды.

2012 жылғы 1-тоқсанда ақша нарығындағы ахуал пайыздық мөлшерлемелердің құбылмалылығымен сипатталды, бұл ретте динамика төменгі трендке ие болды. Орташа алғанда 2013 жылғы 1-тоқсанда мөлшерлемелердің деңгейі Ұлттық Банктің ставкалар дәлізінің ортасында, оның төменгі шекарасына жақын болды. Мерзімі 30 күнге дейінгі банкаралық депозиттер бойынша орташа алынған мөлшерлеме алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда 2012 жылғы 4-тоқсандағы 0,72%-дан 2013 жылғы 1-тоқсанда 0,55%-ға дейін төмендеді. Мерзімі 7 күндік банкаралық РЕПО операциялары бойынша орташа алынған мөлшерлеме 2012 жылғы 4-тоқсандағы 3,75%-дан 2013 жылғы 1-тоқсанда 1,38%-ға дейін төмендеді (39-график).

39-график

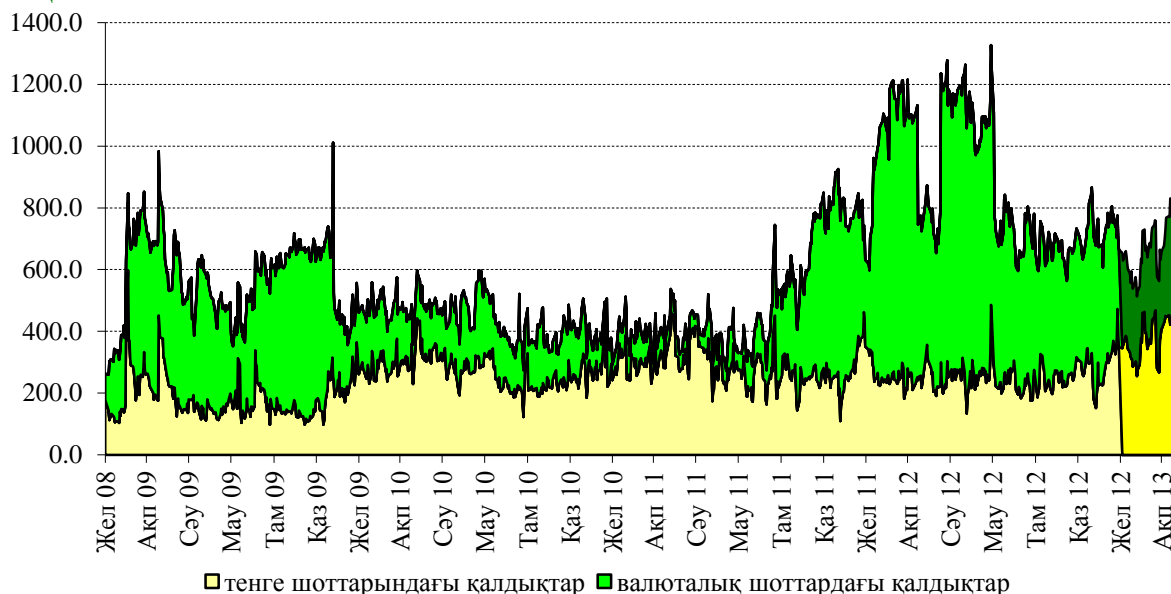
Ұлттық Банк мөлшерлемелері дәлізінің шекаралары, %

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылғы 1-тоқсанда банктердің корреспонденттік шоттарындағы қалдық динамикасы Ұлттық Банкте түрлі бағытта болды. Банктердің ұлттық валютамен корреспонденттік шоттарындағы қалдықтары осы кезең бойы өсті, банктердің шетел валютасымен корреспонденттік шоттарындағы қалдықтар 2013 жылғы қаңтар-ақпанда төмендеді, 2013 жылғы наурызда ұлғайды. Жалпы ұлттық валютамен корреспонденттік шоттардағы қалдық көлемі 2013 жылғы наурыздың аяғында 2012 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 24,6%, шетел валютасымен – 48,4% ұлғайды (40-график).

40-график

Банктердің Ұлттық Банктегі корреспонденттік шоттардағы қалдықтары, млрд. теңге

Источник: Национальный Банк Республики Казахстан

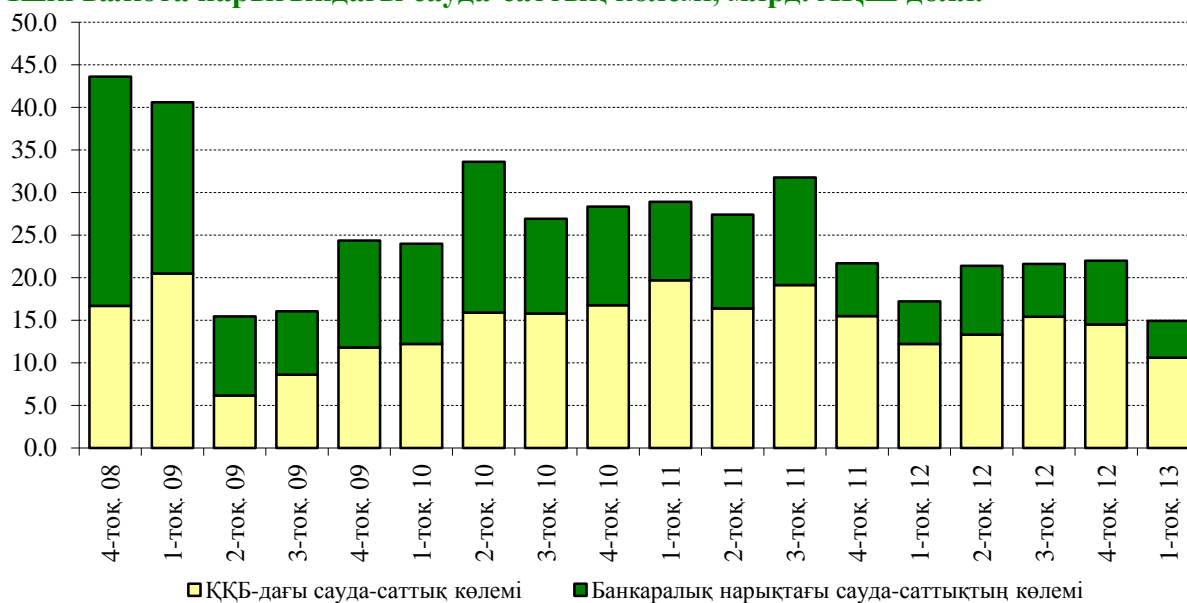
4.1. Ішкі валюта нарығындағы интервенциялар

2013 жылғы 1-тоқсанда Қазақстан Қор Биржасының валюта сегментінде және банкаралық валюта нарығында сауда-саттықтың жалпы көлемі 2012 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 32,3% төмендеп 14,9 млрд. АҚШ долларын құрады.

Қазақстан Қор Биржасында доллармен позицияда биржалық сауда көлемі 2012 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 26,6% төмендеді және 10,6 млрд. АҚШ долл. құрады (Қазақстан Қор Биржасында сауда-саттықтың нетто-көлемі 81% брутто-көлем). Биржадан тыс валюта нарығында 2013 жылғы 1-тоқсандағы операция көлемі алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда 15,0% төмендеді және 4,3 млрд. АҚШ долл. құрады (41-график).

41-график

Ішкі валюта нарығындағы сауда-саттық көлемі, млрд. АҚШ долл.

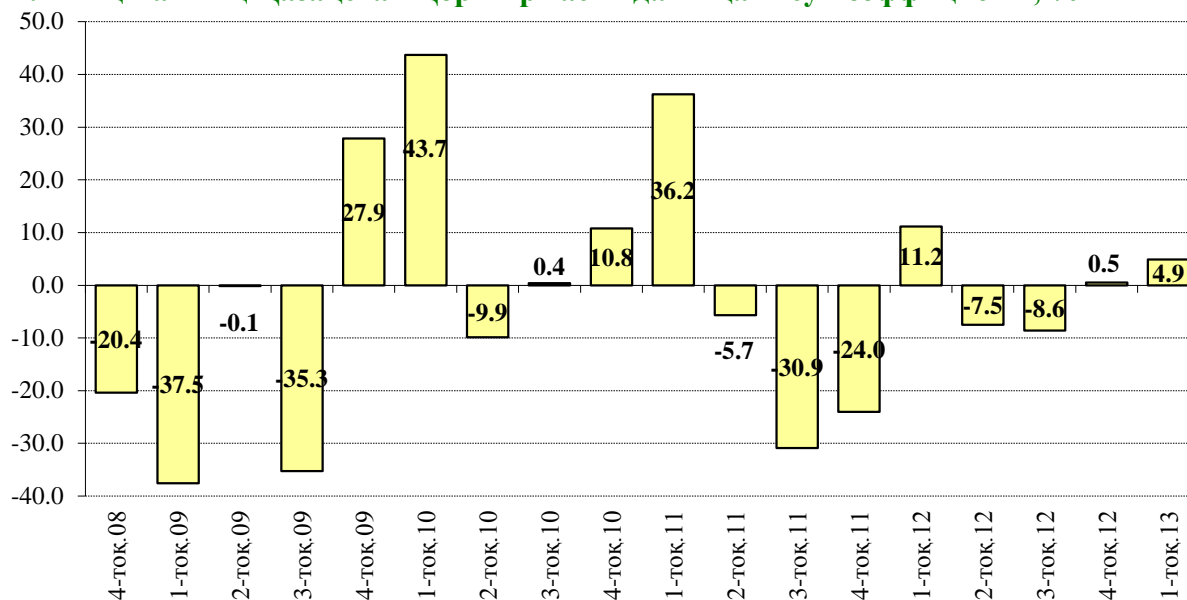

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылғы 1-тоқсанның қорытындысы бойынша Ұлттық Банктің Қазақстан Қор Биржасына қатысу коэффициенті 4,9% (2012 жылғы 4-тоқсанда ол 0,5% болған) (42-график). Осылайша, 2013 жылғы 1-тоқсанда Ұлттық Банк ішкі валюта нарығында шетел валютасын басымды сатып алушы болып табылған.

42-график

Ұлттық Банктің Қазақстан Қор Биржасындағы қатысу коэффициенті, %

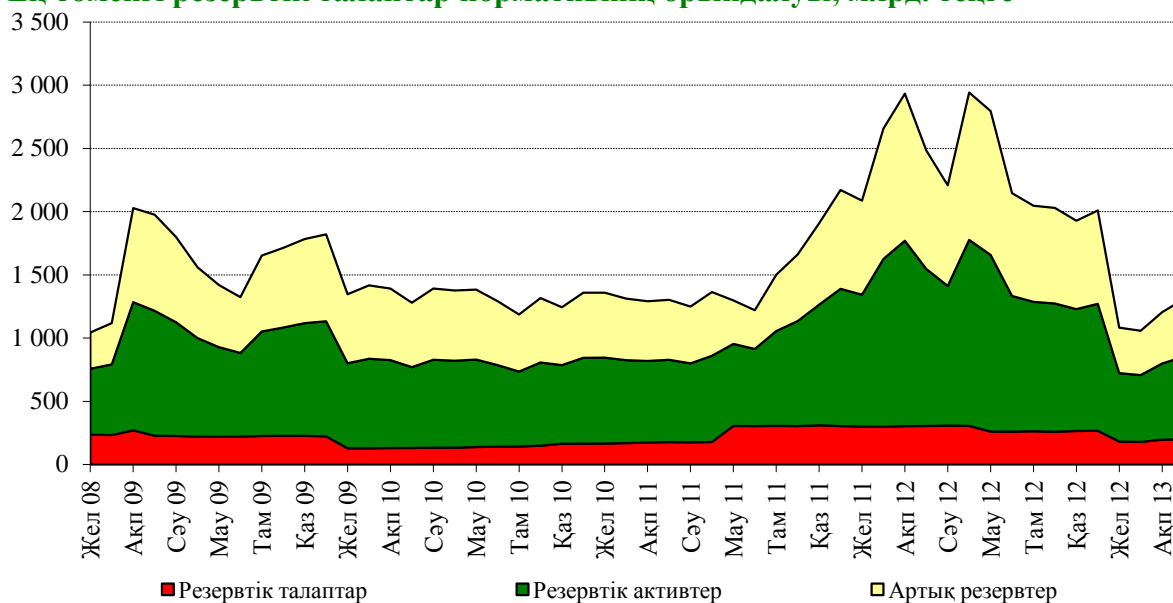
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

4.2. Ең төменгі резервтік талаптары

2013 жылғы қаңтар-наурыз үшін резерв активтері резервтеудің қажетті көлемінен 3,1 есе асып кетті (2012 жылғы 4-тоқсанда – орташа алғанда 3,3 есе, 2012 жылғы 1-тоқсанда – 4,3 есе) (43-график).

43-график

Ең төменгі резервтік талаптар нормативінің орындалуы, млрд. теңге

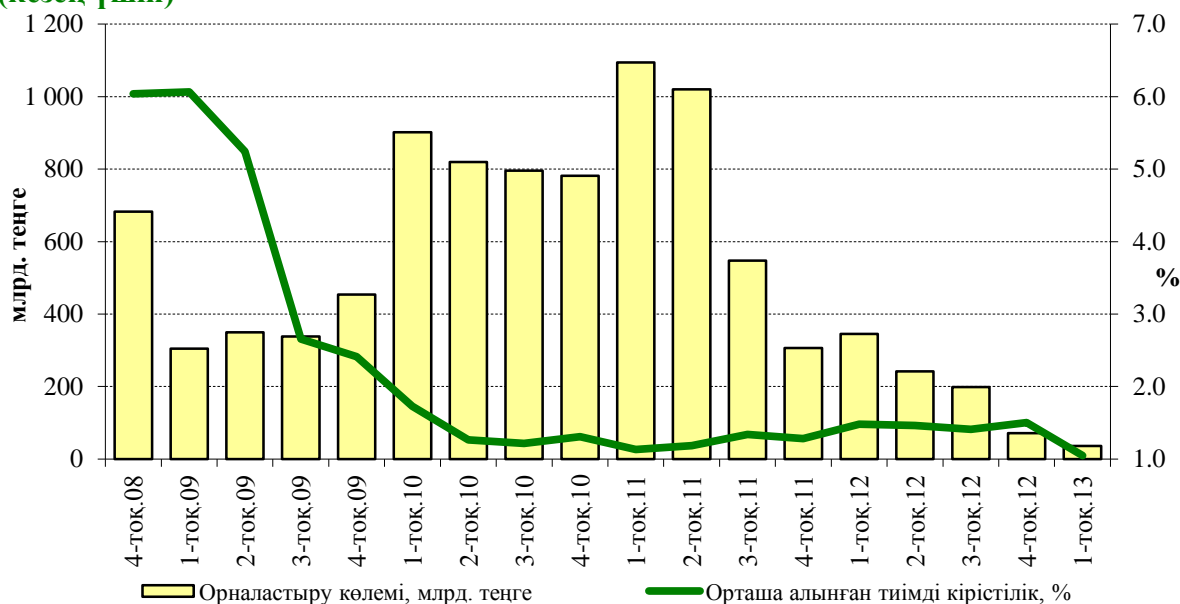
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

4.3. Ашық нарық операциялары

2013 жылғы 1-тоқсанда Ұлттық Банктің қысқа мерзімді ноттарына банктер тарапынан сұраныс төмен болып қалып отырды. Осы кезеңде айналым мерзімі тең 3 айлық мерзімімен қысқа мерзімде ноттар шығарылды. Шығарылған қысқа мерзімді ноттардың көлемі 2013 жылғы 1-тоқсанда 2012 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 2,0 есе азайды және 36,2 млрд. теңгені құрады. Қысқа мерзімді ноттар эмиссиясының анағұрлым көп көлемі ақпанға келді (2013 жылғы 1-тоқсандағы эмиссияның барлық көлемінің 50%-дан астамы). Орналастырылатын ноттар бойынша орташа алынған кірістілік 2012 жылғы 4-тоқсанда 1,50%-дан 2013 жылғы 1-тоқсанда 1,05%-ға дейін төмендеді (44-график).

44-график

Қысқа мерзімді ноттарды орналастыру көлемі және олар бойынша кірістілік (кезең үшін)

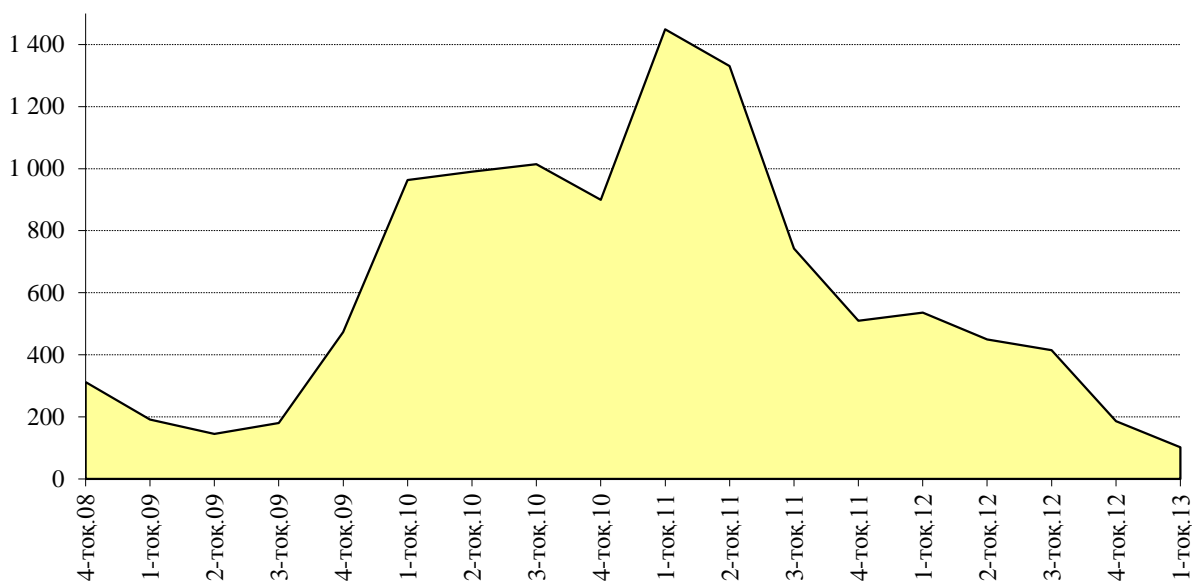

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2012 жылғы наурыздың аяғында айналымдағы қысқа мерзімді ноттардың көлемі 101,9 млрд. тенге болады, бұл 2012 жылғы желтоқсанның аяғындағы көлемнен 45,2% есе аз (45-график).

45-график

Айналыстағы қысқа мерзімді ноттар, млрд. тенге (кезең аяғында)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

4.4. Тұрақты механизмдер

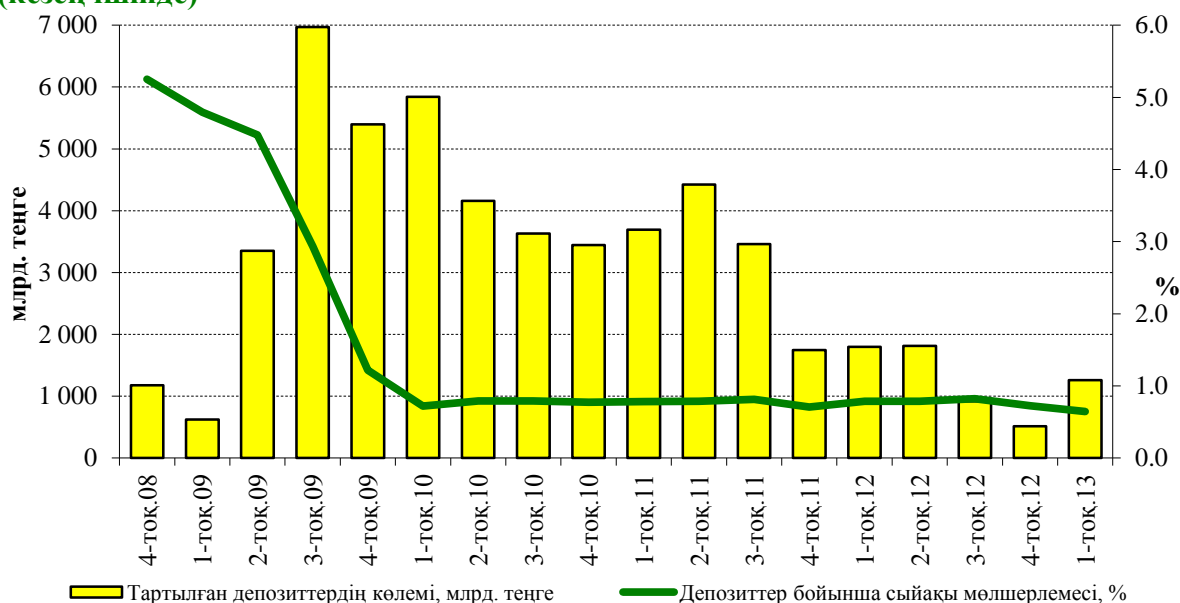
2013 жылғы 1-тоқсанда алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда банктерден тартылған депозиттердің көлемі ұлғайған. Бұл ретте банктердің депозиттер тартудың барынша көп көлемі 2013 жылғы ақпанда және наурызда тіркелген. Жалпы, 2013

жылғы 1-тоқсанда 1260,1 млрд. теңге сомаға депозит тартылған, бұл 2012 жылғы 4-тоқсандағы көлемнен 2,5 есе көп және 2012 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 29,9% есе аз.

Депозиттер бойынша сыйақының орташа ставкасы 2012 жылғы 4-тоқсандағы 0,72%-дан бастап 2013 жылғы 1-тоқсандағы 0,64%-ға дейін төмендеді (46-график).

46-график

Ұлттық Банк тартқан депозиттер бойынша сыйақы көлемі және мөлшерлемелері (кезең ішінде)

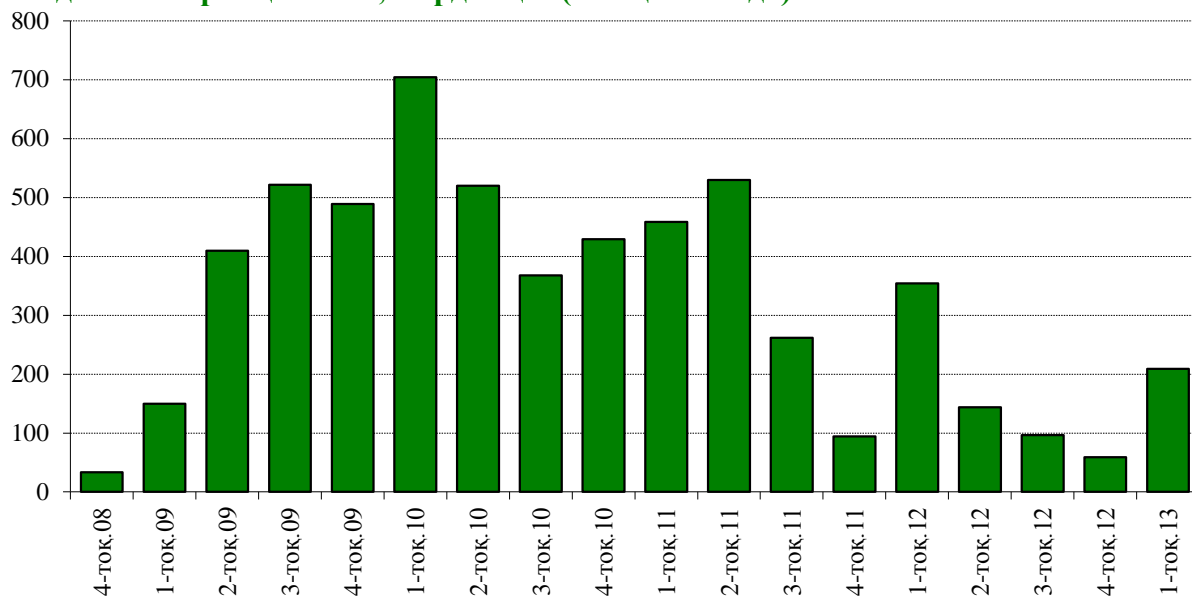

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Тарту көлемінің өсуі салдарынан, 2013 жылғы 1-тоқсанда банктердің депозиттері бойынша Ұлттық Банктің өтелмеген міндеттемелерінің көлемі ұлғайды. 2013 жылғы наурыздың қорытындысы бойынша банктердің Ұлттық Банктегі депозиттері бойынша өтелмеген берешек көлемі 209,2 млрд. теңге болды, бұл 2012 жылғы желтоқсанның аяғындағы көлеммен салыстырғанда 3,6 есе көп (47-график).

47-график

Ұлттық Банктің банктерден тартылған депозиттері бойынша өтелмеген міндеттемелерінің көлемі, млрд.теңге (кезең аяғында)

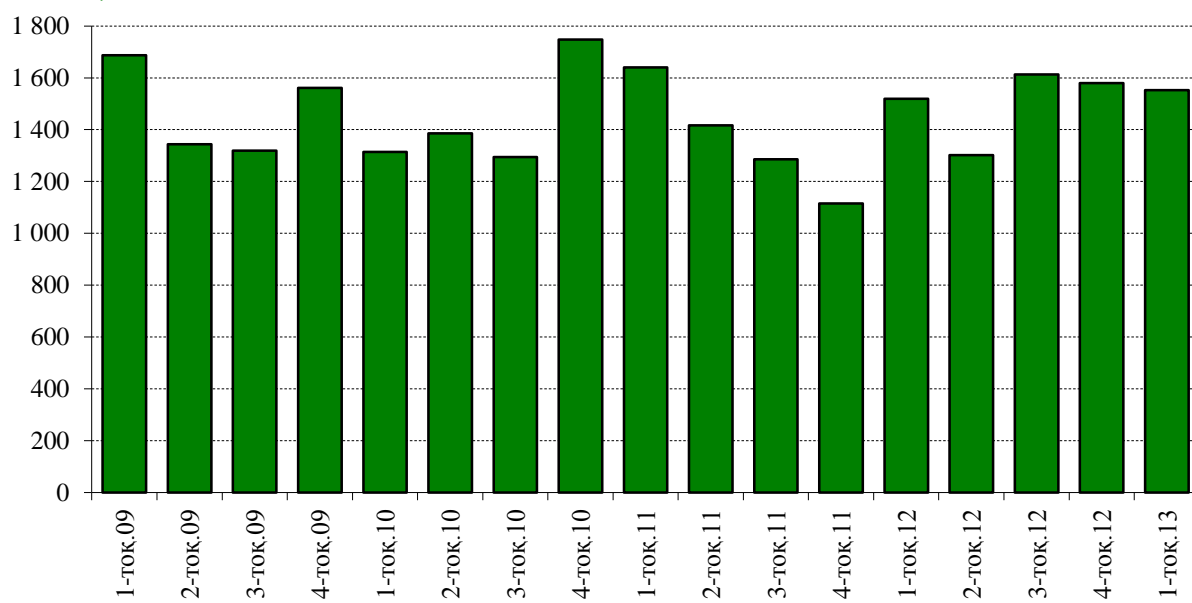

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Ұлттық Банк айықтыру операцияларын жүргізумен қатар 2013 жылғы 1-тоқсанда банктік секторға қайта қаржыландыру заемдары арқылы қысқа мерзімді теңгемен өтімділік ұсынуды жалғастырды. 2013 жылғы 1-тоқсанда қайта қаржыландыру заемдарының жалпы көлемі 1553,0 млрд. теңге болды. Осы операциялардың көлемі өткен тоқсанмен салыстырғанда 2,7% қысқарды (48-график).

48-график

Ұлттық Банктің қайта қаржыландыру займдарының көлемі, млрд. теңге (кезең ішінде)

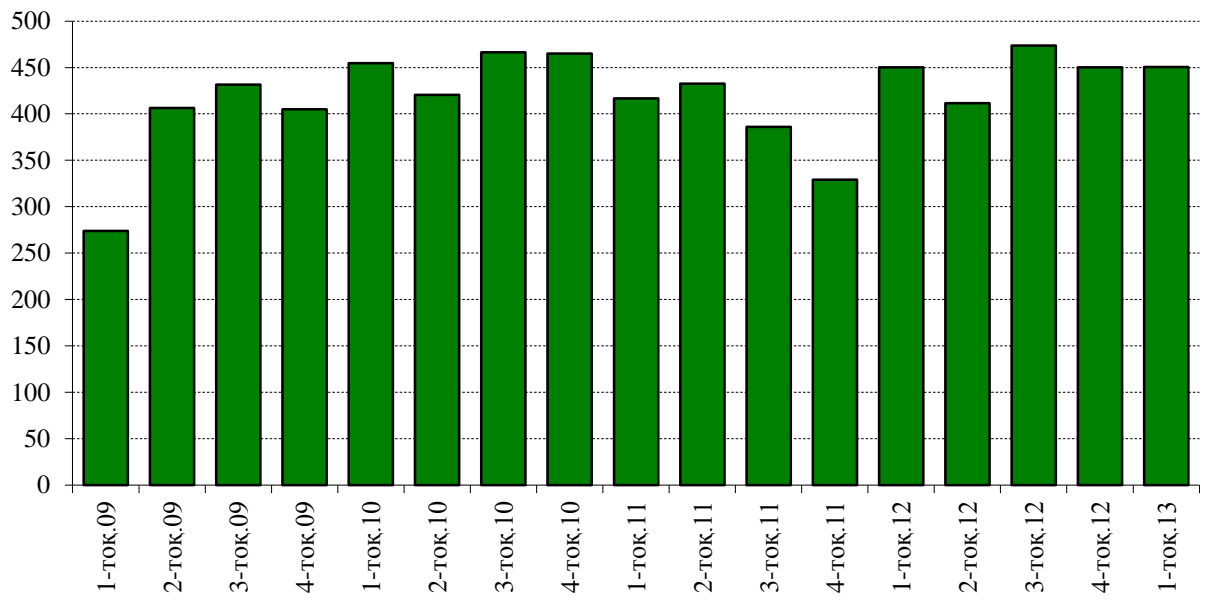

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылғы наурыздың аяғында қайта қаржыландыру заемдары бойынша өтелмеген берешек көлемі 450,4 млрд. теңгені құрады (49-график).

49-график

Ұлттық Банктің қайта қаржыландыру займдары бойынша өтелмеген міндеттемелерінің көлемі, млрд. теңге (кезең аяғында)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі